

Novice iz Moravške doline

GLASILO OBČINE MORAVČE / OKTOBER 2022 / ŠTEVILKA 8 / LETNIK XXIII

8

2022

DRŽAVA ZAGOTOVILA FINANCIRANJE GRADNJE DOMA STAREJŠIH OBČANOV V MORAVČAH.

Župan dr. Milan Balažic: »Uspeli smo. V dobrem letu bo zrasel sodobni dom z 80 ležišči in veliko lekarno. Investicijo, vredno 9 milijonov evrov, bo v celoti krila država.«

Tek na Limbarsko goro

nedelja, 13. november 2022, ob 11. uri

Start: Zalog pri Moravčah; Cilj: Limbarska gora
dolžina proge: 5,1 km; višinska razlika: 395 m

Predprijava in plačilo (8 EUR) preko prijavnega obrazca
na spletni strani teknolo.dklimbarskogoro.si.
Tam najdete tudi razpis z natančnejšimi navodili.

Razglasitev rezultatov: 12.30 na Limbarski Gori

Upoštevati bo potrebno morebitne ukrepe
za preprečevanje širjenja corona virusa.
Organizator si pridržuje pravico do sprememb.

DKLimbarskaGora

Izpolnjeni so vsi pogoji za gradnjo moravškega doma starejših

Konec septembra je župan dr. Milan Balažic z občinsko delegacijo obiskal Ministrstvo za delo. Sprejeli so ga visoki predstavniki ministrstva. Pogovor je tekel o začetku gradnje moravškega doma starejših občanov. Obe strani sta se strinjali, da so zdaj izpolnjeni vsi pogoji za začetek gradnje:

- Občina Moravče ima zemljišče v svoji lasti,
- gradbeni projekt je posodobljen, gradbeno dovoljenje veljavno,
- podpisan je sporazum z Ministrstvom za delo, koncesija pa ni potrebna, ker gre za dom v državni lasti,
- Ministrstvo za delo je zagotovilo finančna sredstva za gradnjo iz evropskega fonda.

Ministrstvo bo izvedlo razpis za izvajalca del, potem pa se lahko gradnja dolgo pričakovanega doma starejših občanov v Moravčah začne.

Novice iz Moravške doline

OKTOBER 2022
ŠTEVILKA 8
LETNIK XXIII

Novice iz Moravške doline je informativno glasilo Občine Moravče, ki je tudi izdajateljica. ISSN 2536-4057. Izhaja predvidoma desetkrat letno in ga prejema vsa gospodinjstva v občini brezplačno.

Sedež in naslov uredništva
Občina Moravče
Vegova ulica 9
1251 Moravče
01 724 71 40

E-poštni naslov
moravske.novice@moravce.si

Uredništvo
Novic iz Moravške doline:

Odgovorna urednica
mag. Tatjana Čop

Lektorica
Bernarda Mal

Likovni urednik in oblikovanje
mag. Blaž Slapar

Uredniški odbor
Bogomil Brvar
Bojana Dorič
dr. Franci Malin
Anja Ravnikar

Fotografija na naslovnici
Vizualizacija doma
starejših občanov
Moravče

Tisk
Tiskarna Januš d.o.o.

Naklada
1800 izvodov

Rokovnik izhajanj, navodila za pisce prispevkov in cenik oglasnega prostora so objavljeni na spletni strani www.moravce.si.

Naslednja številka izide 15. novembra 2022. Prispevke za objavo pošljite na elektronski naslov moravske.novice@moravce.si. **Rok za oddajo je 21. oktobra 2022.** Pisici sami jamčijo za verodostojnost vsebine objav ter za avtorstvo besedil in slikovnega gradiva. Novice iz Moravške doline so vpisane v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo RS pod zaporedno številko 374.

Sami svoji gospodarji na svojem

Drage občanke in občani Občine Moravče.

dr. Milan Balažič
župan občine Moravče

Najprej suša, potem poplave, za povrh pa še nov val epidemije. V takšnih razmerah velja po pameti skrbeti za razvoj naše občine, pomagati ljudem v stiski in varovati naše potencialne za našo skupno mirno in boljšo prihodnost. Ta pa se z dobro umerjenimi in pravimi koraki začne danes, vsak dan znova. Kot vaš župan sem za te korake daleč najbolj odgovoren, zato vam – da dobim vaš odziv – o njih sproti poročam. Pa pogledajmo prejšnji mesec:

• **6. september** – sprejel sem izvajalca del na **prizidku šole in športni dvorani**, direktorja podjetja VG5 Miha Brlana; povedal mi je, da vsa dela potekajo v predvidenih rokih, zato ostaja delovni datum zaključka del 18. april prihodnje leto;

• **8. september** – blizu mesta, kjer je na Limbarski gori stal slikoviti zgodovinski **grad Lilienberk** (od tod motiv lilije v našem občinskem grbu in zastavi), sem odkril spominsko tablo; čez čas smo še eno takšno odkrili pred **jamo Zivko** blizu Zg. Kosez, kjer je pred slabimi stotimi leti v Sloveniji živel zadnji »jamski človek«;

• **13. september** – na gradu Tuštanj se je sestalo **pet županov** občin Domžale, Lukovica, Mengeš, Moravče in Trzin; teme so zimzelene: delovanje podjetja Prodrik, skupna posebna šola Roje, gradnja prizidka k skupnemu Zdravstvenemu domu v Domžalah;

• **15. september** – odprtje **novega otroškega igrišča** v okviru vrtca v Moravčah;

• **17. september** – ob 860-letnici najstarejše moravške vasi – **Velike vasi**, sem gasilcem predal **ново gasilsko vozilo**, asfaltirana je bila tudi ploščad pred Gasilskim domom in urejeno križišče v vasi;

• **21. september** – delovni sestanek s predstavniki podjetja Runex, ki poročajo o **nadaljevanju gradnje optike po Moravški dolini**;

• **22. september** – pogovor na Ministrstvu za delo: potrjena je vsa dokumentacija za **začetek gradnje Doma starejših občanov v Moravčah**; država bo iz proračuna za gradnjo namenila 9 milijonov evrov;

• **26. september** – v prostorih Občine sem odkril **vitrino s prvimi zgodovinskimi izdajami knjig našega velikana Jurija Vege**; občina Moravče je odslej Vegova občina;

• **28. september** – pogovor s predstavniki največjih moravških društev; dogovorjena so **višja sredstva za delovanje društev, za kulturo in šport**; prav tako je dana zaveza za **obnovo Kulturnega doma v Moravčah** in **gradnjo športnih tribun s klubskimi prostori ob nogometnem stadionu**;

• **30. september** – sva skupaj s podžupanom Markom Kladnikom odprla **ново asfaltirano cesto Mošenik – Maktajnar**;

• **1. oktober** – na Limbarski gori organiziramo vseslovenske **Moravške noči astronomije**;

3. oktober – sklenjen je bil dogovor, da bo v okviru gradnje Doma starejših občanov v Moravčah zgrajena tudi **nova velika lekarna**.

Ob vseh teh dobrih novicah pa žal ne morem mimo ene slabe. Kako je obstoječemu vodstvu Termita malo mar za nas, se je pokazalo 18. septembra 2022, ko je uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje ob 20.08 objavila, da se je v Termitu na področju deponije

**OČIVIDCI SO POROČALI,
DA JE PODJETJE
TERMIT PREČRPAVALO
KONTAMINIRANO VODO
IZ SVOJEGA
IMPROVIZIRANEGA
USEDALNEGA BAZENA
V KANAL IN NAPREJ
NEPOSREDNO V
MOŠENIŠČICO,
KI JE ZAŠČITEN
RIBOGOJNI POTOK.**

Ples-Mošnik zgodila nesreča z nevarnimi snovmi v industriji. Na kraj dogajanja so prispeli policija in gasilci, ki so po ugotovitvi stanja namestili pivnike. Očividci so poročali, da je podjetje Termit prečrpavalo kontaminirano vodo iz svojega improviziranega usedalnega bazena v kanal in naprej neposredno v Mošeniščico, ki je zaščiten ribogojni potok. Voda v njej je bila penasta in vidni so bili oljni madeži. Občina Moravče se je takoj odzvala na klice zaskrbljenih občanov in občanov ter angažirala republiško okoljsko inšpekcijo. Boj za našo osnovno pravico, za čisto in zdravo okolje, se torej nadaljuje.

Smo zmerni okoljevarstveniki

Zato smo v zadnjih letih sprejeli ekološki način razmišljanja. Prej je veljalo, da je treba varstvo okolja žrtvovati v korist umazanega kapitala. Danes vemo, da je v nasprotju s tem v novi politiki ekološkega razvoja varovanje okolja lahko vir gospodarske rasti. V novi podjetniški politiki korporativne odgovornosti vse več podjetij potrjuje odgovornost, da svoje poslovanje vodijo na tak način, ki je etično sprejemljiv za vse druge, zato sprejemajo tudi neodvisni nadzor in dialog

SMO ZMERNI OKOLJEVARSTVENIKI, KI ŽELIMO V DIALOGU MED POSLOVNIM SVETOM, VLADO IN LOKALNO SKUPNOSTJO DOSEČI RAZVOJNI DOGOVOR.

z lokalno skupnostjo. Pri nas z vodstvom Termita nismo prišli še nikamor: priča smo okoljski neodgovornosti, neetičnosti do dobrobiti okoliških ljudi in zavračanju vsakega resnega dialoga z izvoljenim vodstvom občine Moravče. Z eno besedo, vseskozi izkazujejo, kako se niso sposobni prilagoditi okoljskim zahtevam časa: še vedno dovažajo in zakopavajo nevarne odpadke, še vedno niso izpeljali nobene sanacije, ogromne luknje gledajo v nebo.

Naravne vire – kremenčev pesek – so izrabili do skrajnih razsežnosti, medtem pa je onesnaževanje uničilo ekološko ravnotežje. Vse to so jim omogočile dosedanje slovenske vlade, ki so samo formalno vključile ekološke kriterije v delovanje ministrstev, na terenu pa še vedno prevladuje ekološki divji Zahod. Normalni Zahod, najbolj razvite države na svetu, dokazujejo, da sta si varstvo okolja in gospodarska rast vzajemno koristna. Smo zmerni okoljevarstveniki, ki želimo v dialogu med poslovnim svetom, vlado in lokalno skupnostjo doseči razvojni dogovor. Prvi pogoj za to pa je sprememba vodstva Termita, ki ne bo več brezobzirno do narave in ljudi s svojo gonjo po dobičku na kocko postavljalo našo celotno dolino. Dokler bo to vodstvo mislilo, da lahko počne vse, kar je v njihovem dobičkonosnem interesu ne glede na to, kakšno škodo povzročajo drugim, je seveda malo upanja, da bo v Moravški dolini vladal mir. V naslednjem koraku pa začnemo uresničevati program za rešitev Termita.

OKOLJSKI KRIMINAL SE RAZCVETI RAVNO V DRUŽBAH, KATERIH PRAVNE IN NADZORNE INSTITUCIJE SO ŠE V POVOJIH IN TEMU PRIMERNO KRHKE, NEODPORNE TER RANLJIVE.

Samo mi lahko rešimo Termit

Za nastale razmere je najbolj kriv državni protekcionizem: ministrstvu za infrastrukturo in okolje dajeta »pravico« Termitu, s katero smo vsi prebivalci Moravške doline izključeni oz. smo vključeni le kot žrtve okoljskega nasilja. Krivice, ki jih oblast povzroča moravškim ljudem zaradi interesov umazanega kapitala, v Ljubljani spregledujejo z neprizadetiostjo, ki je že enaka brezčutnosti. Ta nas samo še bolj vzpodbuja, da vztrajamo pri naši moravški

samozavesti, neodvisnosti in lokalni odgovornosti, pri spoštovanju naših običajev in izročil. Temeljno izročilo naših prednikov je skrb za čisto in zdravo naravo. In ko nas sem in tja opominjajo, da palačink ni mogoče pripraviti, ne da bi pri tem razbili nekaj jajc, nam je povsem jasno, da hočejo razbijati predvsem jajca, ki so jih prejšnje generacije imele za temelj svojega dobrega življenja.

PREPREČITI MORAMO PRETEHTANO UPORABO OKOLJSKEGA NASILJA IN TEHNIK USTRAHOVANJA TER DEMORALIZIRANJA MORAVŠKEGA PREBIVALSTVA!

Termit je verjetno res nastal z dobrimi nameni, toda danes ogroža življenjsko raven in celo življenje velikega dela moravškega prebivalstva. Usodna domišljavost, brezvestna grabežljivost, nebrzdana sla po denarju lastnikov in slabo premišljena dejanja razkrivajo vodstvo Termita in njegove politične slugе: zgodovina Termita je zgodovina zatiranja Moravške doline. Prejšnja generacija je stisnila zobe, garala za bedne plače in se vdala v rakovo pot. Ko je komunizem zamenjal kapitalizem, je svobodna konkurenca pomenila svobodo plenilskega umazanega kapitala, ne pa moravških ljudi. Značilno je, da se okoljski kriminal razcveti v družbah, katerih pravne in nadzorne institucije so še v povojih in temu primerno krhke, neodporne ter ranljive. Mediji vsakodnevno prinašajo novice o mafijem načinu poslovanja, podkupovanju državnih uradnikov, zastrášanju in izsiljevanju lokalnih ljudi, kar so vse načini, kako uveljavljajo svojo osupljivo lakomnost, pogoltnost, volčji pohlep, egoizem, samovoljnost, oblastiželjnost in nemoralnost. Ta naša zgodovina se nam oglašá iz grobov tistih delavcev in sosedov Termita, ki so umrli za rakom. Zato moramo rešiti Termit pred njegovim vodstvom. Strokovnjaki so že pripravili načrt za drugačno in boljšo prihodnost tega podjetja ter višje plače zaposlenih.

Hočemo prihodnost, ki nas bo vredna

Ustava in zakon nam dajeta pravico, da upravljamo s prostorom, kjer živimo. Ker spoštujemo slovensko ustavo, nismo dolžni biti poslušni nepravilnim zakonom in sramotnim sklepom, ki dovoljujejo takšno početje. Sporno zakonitost in politično-etično nesprejemljivost hočemo spraviti pred javnost, da vsi vidijo, kaj delajo vlade narobe. Če bo potrebno, se bomo odločili za državljansko neposlušnost. Takšen mali upor je potreben in legitim, da preprečimo nepravilno delovanje države in morda potrebo po večjem upor. Da prepreči-

mo pretehtano uporabo okoljskega nasilja in tehnik ustrahovanja ter demoraliziranja moravškega prebivalstva, s katerim nam skuša vodstvo Termita vzeti pogum. Naj se tu spomnim besed francoskega filozofa Holbacha: »Izkušnja nam kaže, da v državah, ki same sebi laskajo, da uživajo največjo svobodo, tisti, ki so zadolženi, da predstavljajo interese ljudi, te interese le preveč pogosto izdajo in izročijo svoje volivce pohlepu tistih, ki jih želijo oropati«.

Občanke in občani občine Moravče smo jasni: v svoji dolini hočemo biti sami svoji gospodarji na svojem. Ta pravica je splošno priznana in brez ugovora. Ne bi se sklicevali nanjo, če bi bila že uresničena. Čas je, da jo uresničimo. Iz dolžnosti do spomina na naše prednike, zaradi svojega dostojanstva, zaradi preživetja, zaradi vredne prihodnosti nas in iz odgovornosti do naših otrok, do tistih, ki pridejo za nami.

V prejšnji številki smo, skladno z Zakonom o medijih objavili popravek, ki ga je poslal pooblaščen zastopnik podjetja Termit d.d.. Kot napovedano, objavljamo odgovor odvetnice Klementine Fincinger.

Odgovor na popravek pooblaščenega zastopnika podjetja Termit d.d., objavljen v Novicah iz Moravske doline št. 7/2022 na strani 10

Glede zatrjevanj pooblaščenca podjetja Termit izpostavljam, da je pravnomočno zaključena zadeva ena, in sicer opr. št. VI K 25227/2019, kjer je Okrožno sodišče v Ljubljani najprej ugodilo ugovoru dr. Balažica zoper zasebno kazensko tožbo Termit d.d., nato pa je Višje sodišče v Ljubljani pritožbo Termit d.d. zoper takšen sklep v celoti zavrnilo kot neutemeljeno. To je tudi edina (zaenkrat) pravnomočna zadeva, glede katere se ne bo izvajal kazenski postopek, ker je zadeva v celoti pravnomočno zaključena.

Vse ostale zadeve, ki so omenjene, pa še niso prišle na vrsto za obravnavanje. V vseh teh zadevah je namreč zgolj v procesnem smislu v ugovoren postopku (tj. v postopku ugovora zoper vložene zasebne kazenske tožbe) zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča v Ljubljani presojal, ali so zasebne kazenske tožbe zmožne obravnave, pri čemer ta senat NI sprejel meritorne (vsebinske) odločitve o tem, ali je zasebna kazenska tožba utemeljena oziroma, ali so utemeljeni očitki zoper dr. Balažica iz teh zasebnih kazenskih tožb. Zoper sklepe zunajobravnavnega senata, kadar takšen senat ugovor zavrne, pritožba ni dovoljena. Postopek v teh primerih se nadaljuje z razpisom predobravnavnega naroka v kazenskem postopku ter z izvajanjem narokov za glavno obravnavo, na katerih se izvajajo dokazi. Zato v vseh teh zadevah, ki so navedene, kazenski postopek ni pravnomočno zaključen, saj se ta sploh še ni dobro pričel.

Če je pri navajanju o tem, da so sklepi senata postali pravnomočni, mišljeno na to, da zoper njih ni več dovoljena pritožba, potem to vsekakor drži. Vendar pa zapisi iz sklepov ne predstavljajo vsebinske odločitve o očitkih iz obtožbe, ker je to pridržano sodečemu senatu.

Trditvam iz sporočila glede števila vloženih zasebnih tožb in/ali števila sklepov zunajobravnavnega senata, s katerimi so bili ugovori zavrnjeni, ni mogoče oporekati. Res je, da so bile vložene zasebne kazenske tožbe in res je, da so bili ugovori zoper njih zavrnjeni. Edino, kar gre dodati je, da vsebinska odločitev sodišča v kazenskem postopku (torej, ali je dr. Balažic kriv očitkov iz zasebnih kazenskih tožb) ni bila sprejeta, dočim se ravno iz besedila, ki ga je poslal pooblaščen odvetnik Termita g. Hartman kot popravek predhodno objavljenega članka dr. Milana Balažica, besedilo s strani povprečnega bralca lahko bere tudi tako, kot da so vse zadeve že zaključene, in da je v vseh zadevah uspel Termit d.d..

Klementina Fincinger, odvetnica

Zarota proti moravškim ljudem in naravi – 7. del

Besedilo: dr. Milan Balažic

KRATKA ZGODOVINA NAŠE OKOLJSKE KATASTROFE

7. DEL

23. maja 2022 je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic okoljski inšpekciji, Agenciji RS za okolje in Ministrstvu za okolje in prostor poslal prijavo podjetja Termit, saj so zaskrbljeni občani poročali, da je po dobrih treh letih podjetje Termit d. d. spet začelo odkopavati material na lokaciji pred vasjo Soteska. Gre za lokacijo, ki neposredno ogroža vodni vir, postavljen s sredstvi Evropske unije in Republike Slovenije. Zaradi pronicanja onesnaženih površinskih vod iz odprtega kopa v podtalnico je bila v nevarnosti vodooskrba v občini Moravče. Odprti kop ni ustrezno zavarovan, v neposredni bližini pa se nahajata Osnovna šola Jurija Vege in vrtec. Odkopavanje mivke, kjer se območje šole in vrtca po zraku napolni z delci kremenčevega peska, ogroža zdravje otrok, ki vdihavajo ta zrak (silikoza). Obnovljena ogrožajoča dejavnost podjetja Termit pa je nezakonita že po sebi, saj Občinski svet Občine Moravče za to območje ni sprejel občinskega podrobnega prostorskega načrta, kar je pogoj za takšne masivne posege. Župan je od državnih organov zahteval, da takoj ukrepajo in preprečijo uničenje vodnega vira ter zavarujejo otroke.

Stanje na moravški okoljski fronti (pomlad 2022)

Ko je nova Golobova vlada prevzela vajeti, sem 8. junija novemu ministru za okolje in prostor poslal dopis. V njem navajam, da podjetje Termit še naprej dovaža in zakopava nevarne in strupene odpadke: »Država je doslej v veliki meri dopuščala takšno delovanje, čeprav je s svojo analizo sama potrdila skrajne in ogrožajoče okoljske razmere.« 4. julija 2022 sem prejel odgovor državnega Inšpektorata za okolje in prostor, ki pravzaprav povzema trenutno stanje na moravški okoljski fronti:

1. Inšpektor je po prejemu poročila ARSO o rezultatih kemijske analize vzorcev iz odkopa Drtija 16. julija 2019 podjetju odredil,

da »mora zaradi neposredne nevarnosti dodatnega čezmernega obremenjevanja okolja prenehati z obratovanjem naprave za predelavo odpadkov. ... Iz navedenega poročila je bil razviden vpliv vgrajenega materiala na kakovost podzemne vode, na kakovost izcednih voda in na tla.«

2. Na podlagi ugovora, ki ga je pripravil s strani Termita in Ministrstva za okolje izjemno dobro plačani »strokovnjak« dr. Senko Pličanič, znan kot zagovornik smetarske mafije, je bilo Termitovi zahtevi za obnovo postopka ugodeno. Prav tako je bilo ugodeno zahtevi Občine Moravče, da vstopi v postopek. Inšpektor je ARSO zaprosil za informacijo glede upravnega postopka ugotavljanja okoljske škode. ARSO je inšpektorja obvestil, da postopek ugotavljanja neposredne nevarnosti za nastanek okoljske škode še ni zaključen.

3. Inšpektor za okolje se je dodatno odločil za kontrolni monitoring, se pravi za vzorčenje »gradbenega proizvoda« Tersan. Postopek je v teku, Termitu pa je bila izdana prepovedna odločba: prepovedana je bila nadaljnja uporaba Tersana, ki ni izdelan v skladu z okoljevarstvenim dovoljenjem.

4. V okviru poizvedovanj pristojnih organov glede zaznave sumov kaznivega dejanja, je bilo v letu 2019 naznanjeno kaznivo dejanje, povezano z dejavnostjo Termita. Podana je bila kazenska ovadba za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti – takrat zoper »neznanega storilca«. Z eno besedo, takšno je bilo ukrepanje države v zadnjih nekaj letih: prepoved obratovanja zaradi prekomernega onesnaževanja, pa obnova postopka; leta nedokončan postopek ugotavljanja nevarnosti za okoljsko škodo; kontrolni monitoring, katerega postopek je že dolgo v teku; in še zdaj nesprocesa kazenska ovadba. Vodstvo Termita pa v tem času mirno sklepa pogodbe za nove dovoze in zakopavanja nevarnih

industrijskih odpadkov, strupenih kemikalij in rakotvornega elektrofiltrskega pepela.

Sodišče odločilo v prid župana (poletje 2022)

Sredi poletja je Okrožno sodišče v Ljubljani v tožbi podjetja Termit proti županu Občine Moravče dr. Milanu Balažicu zaradi kaznivega dejanja žaljive obdolžitve na seji senata odločilo, da se tožba zavrže. Župan naj bi o vodstvu Termita zatrjeval in raznašal neresnična in žaljiva dejstva ter posegel v čast in dobro ime podjetja Termit. To podjetje naj bi obtožilo onesnaževanja okolja, uničevanja narave in živali, zdravja ljudi, izvajanja sporne sanacije zemljišča, odlaganja industrijskih in nevarnih odpadkov, sistematičnega uničevanja okolja, uporabe strupenih in težkih kovin, potencialnega zastrupljanja ljudi ter nestrokovnega in neetičnega poslovanja. Senat Okrožnega sodišča v Ljubljani je po pregledu tožbe in gradiva ugotovil, da očitano dejanje ni kaznivo dejanje, zato je tožbo Termita proti županu zavrzel. V svoji utemeljitvi navaja, da župan ni prestopil mej pravno dopustnega. Iz ustavnopravne teorije, sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice in ustavno-sodne presoje Ustavnega sodišča Republike Slovenije namreč nedvoumno izhaja, da je svoboda izražanja ena izmed najpomembnejših človekovih pravic, ki je neposredni izraz posameznikove osebnosti in temelj svobodne demokratične družbe. Senat se strinja s tem, da ima župan pravico in dolžnost opozarjati na ravnanja, ki imajo javni pomen za lokalno okolje in jih ocenjuje kot sporne. Župan je kot predstavnik občine dolžan skrbeti za izvrševanje nalog občine, med katere sodi tudi skrb za varstvo zraka, tal in vodnih virov, varstva pred hrupom, zbiranja in odlaganja odpadkov ter varstvo okolja. Drugačna obravnava županovih izjav bi po oceni senata pomenila nedopusten poseg v pravico do svobode govora in bi župana ohromila v izvrševanju njegovih zakonskih pravic ter dolžnosti, obenem pa ohromila javno razpravo, ki je temelj svobodne in demokratične družbe. Sklep senata Okrožnega sodišča v Ljubljani bi imel ob svoji pravnomočnosti precedenčni značaj, kar pomeni, da se bo enako ali podobno odločilo tudi v primerih ostalih dveh desetih tožb, ki jih je neodgovorno vodstvo Termita vložilo proti županu dr. Milanu Balažicu. To vodstvo s Serianzem na čelu za odvetniške storitve zapravlja velike količine denarja, ki so ga prigarali delavci Termita. Poleg tega mora plačevati še za stroške kazenskih postopkov in plačevati stroške župana ter njegove zagovornice, saj tožbe Termita proti občini in županu po vrsti padajo kot zrele hruške. Še naprej ostaja odprto vprašanje, kdaj se bo to vodstvo Termita spravilo k pameti in namesto nesmiselnega in škodljivega spopadanja z lokalno skupnostjo izbralo odprto roko župana, pogovor in razrešitev problemov v skupno

dobro podjetja, zaposlenih, občine, predvsem pa občanov.

Ljubljana in Termit zastrupljata Moravče (jesen 2022)

Ko je ljubljanski župan Zoran Janković na novinarski konferenci prebivalcem Ljubljane razlagal, da bodo pozimi na toplem, saj je na poti na sto tisoče indonezijskega premoga, je moravški župan dr. Milan Balažic javno najostreje protestiral: *»Prebivalci naše prestolnice morajo vedeti, da se pozimi grejejo na račun uničevanja Moravške doline in zdravja njenih ljudi. Elektrofiltrski pepel, ki ostane od gorenja premoga, se namreč iz Ljubljane odvaža v Moravče na deponijo podjetja Termit. Vsako leto se tako zakoplje vsaj 6500 ton tega pepela, ki je rakotvoren in nizko radioaktiven, predvsem pa ga tvorijo strupene težke kovine. Te snovi se skupaj z dežjem izcejajo v površinske vode, izpirajo v podtalnico, zastrupljajo tla, se v obliki nanodelcev širijo po zračnem prostoru. Zaradi vsega tega se vsako leto bolj uničuje ena najlepših predalpskih dolin, njena narava in živali. Predvsem pa za rakom zbolevalo ljudje, ki živijo v neposredni bližini deponije.«*

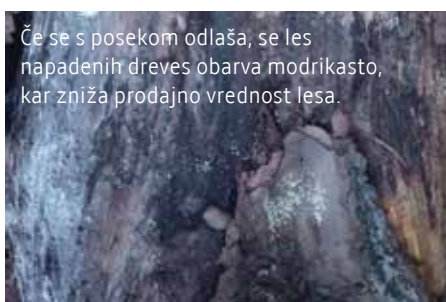
Državljeni prvega reda, Ljubljančani, so tako na toplem, ljubljanski župan se znebi nevarnega odpadka, država pa ne stori prav ničesar, da bi enkrat dokončno preprečila zastrupljanje moravških ljudi, saj smo očitno državljani drugega reda. Ker so inšpekcije neučinkovite, zastrupljanje v skladu z zakonom, slovenska sodišča pa nesposobna soditi v razumnem roku, imamo tega neodgovornega delovanja Moravčani dovolj: *»Ker ne gre drugače, bomo primer prenesli na ustrezna evropska sodišča. Naj sramota zadane župana prestolnice države, ki se hvali s svojo zeleno podobo, izza katere se skrivajo strupene rane, ki jih je s soglasjem prav te politike ustvaril umazani kapital.«*

18. septembra 2022 je uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje objavila, da se je v Termitu na področju deponije Ples-Mošenič zgodila nesreča z nevarnimi snovmi v industriji. Na kraj dogajanja so prispeli policija in gasilci, ki so po ugotovitvi stanja namestili pivnike. Kot so povedali okoliški ljudje, je podjetje Termit prečrpavalo kontaminirano vodo v kanal in naprej neposredno v Mošeniščico, ki je zaščiten ribogojni potok. Voda v njej je bila penasta in vidni so bili oljni madeži. Občina Moravče je takoj angažirala republiško okoljsko inšpekcijo. Zdaj čakamo na rezultate. Jasno pa je, da se za nas boj za čisto in zdravo okolje nadaljuje. *(se nadaljuje)*

Poziv lastnikom gozda: povečana aktivnost podlubnikov v slovenskih gozdovih

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: SLUŽBA ZA DELO Z JAVNOSTMI ZAVODA ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Zaradi visokih temperatur in suše se je v drugi polovici julija začelo povečevati število s podlubniki napadenih dreves, zlasti smreke. Od januarja do druge polovice septembra letošnjega leta je bilo zaradi podlubnikov za posek izbranih 560.000 m³ dreves, večina v avgustu in septembru. Na Zavodu za gozdove Slovenije lastnike gozdov pozivajo, naj redno pregledujejo svoje gozdove. V primeru odkritja napada podlubnikov naj obvestijo revirnega gozdarja ter nemudoma začnejo s posekom lubadark.

Če se s posekom odlaša, se les napadenih dreves obarva modrikasto, kar zniža prodajno vrednost lesa.

Ko pride do odpadanja lubja in pokanja zaradi podlubnikov, lahko cena takšnega lesa pade do cene celuloznega lesa.

V drugi polovici julija 2022 se je začelo močno povečevati število s podlubniki napadenih dreves, zlasti smreke. Glavni vzrok za povečanje poškodb je izredno sušno in vroče poletje. Smreke so oslabele in postale manj odporne na napad podlubnikov, hkrati pa se je zaradi visokih temperatur razvoj podlubnikov pospešil. Vsa napadena drevesa še niso odkrita in popisana, obseg škode bo znan ob koncu zime. Povečan obseg poškodb zaradi podlubnikov je pričakovati tudi v letu 2023.

V jesenskih in zimskih mesecih bo Zavod za gozdove Slovenije nadaljeval pregled gozdov in lastnikom gozdov z odločbo določal posek s podlubniki napadenih dreves – lubadark. Lubadarke je v poznem poletju in jeseni lahko prepoznati po rjavi črvini okoli korenin in za luskami skorje, odpadanju iglic z obarvane ali še zelene krošnje ter odstopanju in odpadanju skorje z debla. Pozimi naj bodo lastniki še posebno pozorni na odstopanje in odpadanje skorje z debla.

Lubadarke je treba čim prej posekati in olupiti, oziroma les odpeljati iz gozda v lupljenje ali predelavo. Zalego podlubnikov v vejah in vrhačih se uniči s kurjenjem sečnih ostankov ali izdelavo sekancev. Veje in vrhače iglavcev, ki s podlubniki niso napadeni, naj se razžaga in zloži v kupe, tako da so debelejši konci v notranjosti kupa. V primeru strojne sečnje se sečni ostanki zlagajo pod kolesa na sečne poti in zavozijo. Potrebno je poskrbeti za ureditev sečišča, zlasti za odvodnjavanje prometnic in pretočnost vodotokov. V kolikor se bo preko jeseni in zime iz gozda spravilo večina lubadark, se bo s tem zmanjšal obseg škode zaradi podlubnikov v naslednjih letih. Najbolj učinkovito je, če se napaden les odpelje iz gozda preden iz njega izletijo podlubniki. Prezimijo namreč lahko tudi pod skorjo na videz še zdravih dreves, v skorji panjev in v tleh.

Pravočasen posek je poleg preprečitve širjenja podlubnikov pomemben tudi zaradi ohranjanja vrednosti lesa. Če so napadena drevesa pravočasno posekana in obeljena ali predelana, se tudi vrednost lesa bistveno ne zmanjša. Če se s posekom odlaša, se les napadenih dreves obarva modrikasto, kar je posledica okužbe z glivami. Obarvanje zniža prodajno vrednost lesa. Če lastnik gozda s posekom čaka do odpadanja lubja in pokanja lesa, je tak les lahko razvrednoten do cene celuloznega lesa.

Zimski urnik odvoza biološko razgradljivih odpadkov

Uporabnike javne službe zbiranja biološko razgradljivih odpadkov obveščamo, da z novembrom v občini Moravče prične veljati zimski urnik odvoza biološko razgradljivih odpadkov, ki se v zimskem času odvažajo na 14 dni.

Točni datumi odvoza za posamezno odjemno mesto so objavljeni na računu za komunalne storitve (na prvi strani, v preglednici z navedenimi zabojniki) in v portalu eProdnik.

Tedenski odvoz se ponovno začne izvajati z marcem.

Javno komunalno podjetje
Prodnik

Odprtje nove ceste Mošenik - Maktajnar

V petek, 30. septembra 2022, sta župan Občine Moravče dr. Milan Balažic in podžupan Marko Kladnik svečano odprla novo asfaltirano cesto od Mošenika proti Maktajnarju. Podžupan, ki si je za ta odsek najbolj prizadeval, je v svojem nagovoru povedal, da so krajanje Mošenika z največjim veseljem sprejeli to novo pridobitev, ki so jo težko pričakovali.

Sodobna cesta zdaj omogoča varen in udoben promet. Novo cesto je blagoslovil župnik Kancijan Čižman.

Temu je sledilo prijetno druženje.

Zanima jih vlaganje v razvojne projekte občine

Župan Občine Moravče dr. Milan Balažic je 6. oktobra sprejel predstavnike, lastnike in direktorje tistih podjetij, ki jih zanima vlaganje v razvojne projekte Občine Moravče. Nekatera podjetja od povabljenih so že prisotna v Moravški dolini, druga pa se pripravljajo, da bi v okviru novih razvojnih investicij sodelovala pri napredku Občine Moravče.

Župan je investitorjem povedal, da je moravska občina odprta za posel in izrazito podpira nove naložbe, ki s seboj nosijo tudi nova kakovostna delovna mesta. V prihodnjem obdobju se v občini odpirajo nove možnosti pri gradnji infrastrukture, izgradnji doma starejših občanov, stanovanjski gradnji, razvoju turizma in še kje. V občinski upravi bodo investitorji našli pozornega poslušalca in partnerja, tako da bodo razvojni projekti lahko hitro in učinkovito uresničeni.

Župan pred jamo Zivko odkril spominsko tablo

V četrtek, 22. septembra, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic na pol poti med Pečami in Zgornjimi Kosezami pred jamo Zivko (tudi Vrišnikova jama) odkril spominsko tablo zadnjemu »jamskemu prebivalcu« v Sloveniji.

Gre za moravško in slovensko zgodovinsko in turistično znamenitost: v tej jami je v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja živel samotar Janez Mlinar. Kot puščavnik je bil poznan že v tistem času, saj ga je fotografiral priznani slovenski jamarski fotograf Franci Bar. V Slovenskem biografskem leksikonu pri njem najdemo podatek, da je leta 1931 fotografiral »puščavnika«, ki je živel v jami blizu Moravč in je zadnji »jamski« prebivalec na Slovenskem. V jami si je našel zavetišče. Kasneje si je ob njej s pomočjo domačinov postavil skromno, majhno, leseno, delno zidano barako in uredil kamnito škarpo. Po njegovi smrti je koča pogorela. Danes lahko vidimo njegovo prebivališče v votlini in škarpo.

Občina bo gradila športne tribune ob nogometnem stadionu

Župan Občine Moravče dr. Milan Balažic je 3. oktobra sprejel predsednika Nogometnega kluba Termit Moravče Đorđa Stjepanovića.

Pogovor je tekel o razvoju moravškega nogometnega kluba, še posebej pa sta se zadržala pri projektu gradnje

športnih tribun ob nogometnem stadionu. Župan je povedal, da se po sprejemu prostorskih načrtov in dogovora o menjavi zemljišča med Občino Moravče in Kmetijsko zadrugo Cerklje zdaj začenjajo priprave za izdelavo projektne dokumentacije vse do pridobitve gradbenega dovoljenja. Prav tako so v teku pogovori o pridobitvi investicijskih sredstev: del jih bo pokrila Občina Moravče, v drugem delu pa se računa na razpisa Fundacije za šport RS in Nogometne zveze Slovenije. Nogometna tribuna bo zgrajena za vsaj 120 obiskovalcev, v prostorih pod njo bodo umeščene garderobe s tuši in sanitarijami, pralnica in sušilnica s skladiščem za opremo in pripomočke

Predsednik Nogometnega kluba Termit Moravče Đorđe Stjepanović in župan Občine Moravče dr. Milan Balažic.

za trening, klubski prostori in manjši lokal. Prav tako bo na glavnem igrišču nameščena umetna trava. Na ta način bo moravški nogomet s svojim krepkim podmladkom spet pridobil ustrezne pogoje za razvoj.

Moravške noči astronomije na Limbarski gori

V soboto, 1. oktobra, je Občina Moravče po dveh letih prekinitve zaradi epidemije na Limbarski gori spet organizirala vseslovenske »Moravške noči astronomije«.

Ta dogodek moravska občina kot Vegova občina prireja skupaj s slovensko astronomsko revijo Spika. Prireditel na vrhu Limbarske gore sta pred številnimi amaterskimi astronomi s svojimi teleskopi in drugimi navdušenci iz vse Slovenije odprla župan Občine Moravče dr. Milan Balažic ter glavni in odgovorni urednik slovenske astronomske revije Spika Bojan Kambič.

Zvezdogledi in obiskovalci so imeli kljub slabim obetom z vremenom srečo, saj se je proti večeru zjasnilo, tako da je bilo moč lepo opazovati predvsem Luno in planeta Jupiter ter Saturn.

Zahteva za objavo popravka in prikaza drugih oziroma nasprotnih dejstev po 26. in 27. členu Zakona o medijih (ZMed)

»Popravek in prikaz drugih oziroma nasprotnih dejstev na članek z naslovom *Danes pa so gadi spet skupaj v gnezdu ...*, objavljen v novembrski številki (št. 9, letnik XXII) Novic iz Moravške doline

Vse navedbe v članku, ki se nanašajo na domneva na ravnanja Vitomirja Cerarja in Romana Cerarja, so neresnične in po njunem prepričanju tudi zlonamerne ter namenjene političnemu obračunavanju. Ker navedbe v članku niso konkretizirane, se brata Cerar nanje žal tudi ne moreta bolj argumentirano odzvati, vseeno pa v nadaljevanju podajata popravek objavljenega besedila s kratkimi pojasnili.

Ne drži, da brata Vitomir Cerar in Roman Cerar za vsako ceno nasprotujeta izvedbi projektov v občini Moravče. Projekte, koristne za občino, sta vedno podpirala. Takšne trditve niso osnovane na dejstvih. Enako velja tudi za navedbe, da sta brata Cerar proti direktorju občinske uprave mag. Ivanu Kendi in s tem tudi Občini Moravče ustvarila pravi pogrom.

Nadalje tudi ne drži, da imata brata Cerar lažne profile na spletu in da preko njih zlivata golide gnojnice na delovne in poštene ljudi, ki jima niso povšeči. Navedbe glede prodaje nekdanjih bančnih prostorov so prav tako neresnične.

V Kamniku, Dobropolju in Komendi nista imela nobenih kontaktov ali celo obiskov v teh krajih, predvsem pa ne drži, da bi Ivana Kendo označevala kot največjo barabo s širjenjem lokalnih govoric.

Staršem in občanom nista glede gradnje prizidka šole in telovadnice nič obljubljala ali govorila, predsednice sveta staršev sploh ne poznata, predvsem pa nista širila laži o projektni dokumentaciji in financiranju projekta. Vitomir Cerar je na seji občinskega sveta, kot član sveta glasoval ZA projekt.

Nadalje tudi ne drži, da sta brata Cerar od leta 1998 opora nekdanjemu županu Rebolju. To niti ni mogoče, saj je slednji postal župan leta šele 2004. Prav tako ne drži, da Vitomir Cerar živi v Ljubljani; živi namreč na naslovu Drtija 1, Moravče.

Vitomir Cerar, Roman Cerar,
zanju po pooblastilu Odvetniška družba Pirc Musar & Lemut Strle, o.p., d.o.o.«

Več sredstev za društva, kulturo in šport

Dr. Milan Balažic je 28. septembra sprejel predstavnike nekaterih društev, kulturnega in športnega življenja v Moravški dolini, med njimi KID Limbar, čebelarje, godbo, smučarje skakalce, mažoretke, gasilce, ribiče in Rdeči križ. Gre za večja društva, ki zaradi svojega bogatega delovanja pridobijo tudi največ sredstev iz občinskega proračuna.

Predstavniki društev so župana obvestili o načrtih za prihodnost in o nadaljnjem razvoju kulturnega in športnega udejstvovanja v občini Moravče. Župan pa jim je zagotovil, da bo Občina društvom namenila višja sredstva, saj želi še močnejše podpirati kulturo,

šport in vse druge koristne dejavnosti. Med zavezami je tudi obnova Kulturnega doma in gradnja tribun s klubskimi prostori ob nogometnem stadionu.

Odslej Vegova občina

Vponedeljek, 26. septembra, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic v prostorih občine odkril novo vitrino s prvimi zgodovinskimi izdajami knjig Jurija Vege. Najstarejše delo, napisano v nemščini in izdano leta 1782 na Dunaju, prav zdaj obeležuje svojo 240-letnico izida.

Dr. Balažic je v svojem nagovoru povedal: »Naš rojak Jurij Vega zaseda vodilno mesto med znanstveniki slovenskega rodu. Bil je v vrhu evropskih znanstvenikov svojega časa in eden največjih učenjakov vseh časov. Toda svoje prvo osnovno znanje si je pridobil pri domačem duhovniku v Moravčah. Jurij Vega je kljub svoji bleščeči vojaški karieri najbolj slaven zaradi logaritmovnika. Ukvarjal se je z matematiko, fiziko, balistiko, geodezijo, astronomijo, meteorologijo, z baloni in še čim. Bil je član Velikobritanske kraljeve znanstvene družbe v Götingenu, član akademije v Mainzu, član Fizikalno-matematične družbe v Erfurtu, član Kraljeve družbe znanosti v Pragi in član akademije v Berlinu. Danes se znova poklanjamo veličastnemu geniju iz Moravč, ponosu slovenske znanosti in domovine. S to vitrino njegovih knjig častimo njegovo delo, uspeh in dostojanstvo.«

Ob koncu uradnega dela odkritja je župan dr. Milan Balažic Občino Moravče razglasil za Vegovo občino, saj bo tudi v bodoče na različne načine ohranjala spomin na tega svetovnega velikana in moravškega rojaka.

Rabska pešpot s Planinskim društvom Moravče

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: ANKA ROPRET

Zadnji vikend v septembru smo se moravški planinci odpravili na Rab. Rabska pešpot ponuja mnogo izzivov; od hoje po kamnitih in skalnih predelih, do rednega vzpenjanja in spuščanja do morske obale, od koščenih ovac do razgleda na mogočni Velebit, od pogleda na Goli otok do preprostih, a dišajočih razgledov v širši okolici ...

Rab je tudi kulturno, arheološko, geološko in zgodovinsko pester otok. Prav tako pa slovi po dobri kulinariki.

V sedmih urah smo opravili 1180 višinskih metrov. Vreme nam je dobro služilo. Ni bilo prevroče, sonce ni močno pripekalo. Kljub vsemu so vodne zaloge kar hitro hlapale. Ob koncu smo se upirali močnemu vetru, ki je vztrajno skušal porušiti ravnotežje. Med potjo je dišalo po žajblju in brinju. Prijetno utrujeni smo se vrnil v Barbat. Vse tri dni druženja dobre volje ni zmanjkalo.

Ostali bodo lepi spomini, ki bodo dišali po morski vodi, kanček začinjeni z žajbljem, z željo po »sveži detelji« in vse to zapakirano v »eko embalaži«.

Poletno dogajanje v Društvu krajanov Češnjic

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: ANAMARIJA VESEL

Društvo krajanov Češnjic je bilo v zadnjih mesecih zelo aktivno. Za člane smo pripravili letno ekskurzijo, kjer smo si ogledali grad Rajhenburg z vsemi aktualnimi razstavami.

Popeljali smo se do repnic – značilnih jam Bizelj-skih gričev, skopanih v kremenčev pesek. Nekoč so jame bile namenjene shranjevanju kmetijskih pridelkov, danes pa jih uporabljajo predvsem za shranjevanje vin. Ob ogledu je sledila tudi degustacija vin značilnih za to področje. Za konec smo si ogledali Muzej južne železnice v Šentjurju. Sprehodili smo se skozi sobe polne foto spominov na čas gradnje železnice in obratovanja. Sobe so bile napolnjene z arhivskim gradivom in starimi napravami

za nadzor in urejanje pormeta. Dan smo zaključili z večerjo in obveznim postankom za krofe na Trojanah.

Konec avgusta smo pripravili manjšo ribiško tekmovanje na jezerčku na Hribcah. Tekmovanje je potekalo ves dan, zvečer pa so določili zmagovalca – to je bil tisti, ki je ujel najtežjo ribo. Prvi trije so dobili pokal. Za vse tekmovalce in obiskovalce je bila pripravljena hrana in pijača.

Uspelo nam je izpeljati tudi jesenski pohod na planinski dom Ušte. Na vrhu nas je pričakalo okrepčilo, malo smo se »martinčkali« na soncu, potem pa smo se vrnili v dolino.

Hvala vsem, ki ste pomagali pri izvedbi dogodkov, in hvala tudi vsem, ki ste se jih udeležili.

SEDI 5! Pa še 5x toliko!

BESEDILO: KATJUŠA LAVRINC, FOTOGRAFIJE: DANICA RESNIK

Zvstopom v mesec, ko je dan že krajši in si narava od-dahne od vročine, se zaveš, da se poletje počasi poslavlja in že diši po jeseni, je mažoretno društvo praznovalo petletnico delovanja.

Društvo je razmeroma mlado, a dovolj izkušeno ter uveljavljeno, da je ob tej lepi številki, v ponedeljek, 5. septembra 2022 ob 5. uri popoldan pripravilo čudovito razstavo v Krajevni knjižnici Daneta Zajca v Moravčah.

Sprehod skozi pet let delovanja društva

Pogled h knjižničnim oknom, ki dajejo izlozbo, poda čudovit pogled v doživete trenutke mažoretnega društva. Sprehod od knjižničnih vrat proti desni ob slikah in opisih kronološko naniza ter povzame priprave, tekmovanja, nasmeha, trenutke sreče in solz. Prav tako povzame uniforme od zasnove do končne podobe v fizični obliki, saj so vsi trije modeli tudi razstavljeni. Zgodba o Liliji nas ponese v čas, kjer lahko začutimo ljubezen in romantično zgodbo o deklici Liliji z gradu Lilenberg, ki je navdušil tudi mag. Katarino Peterc in ji dal navdih za naziv društva, ki je sledil odtisu moravske zgodovine.

Predsednica društva Sabina Barlič je pred knjižnico v Moravčah s pozdravnim nagovorom odprla razstavo ob 5. obletnici delovanja društva. Čestitke ob prazniku, z besedami podpore jim je z navdušenjem in ponosom namenil župan občine Moravče dr. Milan Balažič. Društvo je Občini in županu hvaležno za veliko podporo, razumevanje in za možnost uporabe prostorov, prav tako so zahvale prejeli osnovna šola ter knjižnica. Med razstavo so se obiskovalci lahko

družili z mažoretami, ki so bile oblečene v različne uniforme, ki jih uporabljajo pri svojih nastopih in na tekmovanjih.

Zares lepo, predvsem pa nepričakovano in dragoceno darilo so prejele od Društva rokodelcev – Rokodelskega centra Moravče, saj so jim moravske rokodelke na prireditvi predale čudovito čipko v obliki mažorete s palico. Darilo je edinstveno, saj je v celoti njihovo delo, vključno z vzorcem.

Rokodelkam se ob tej priložnosti Lilije ter celotno društvo najiskreneje zahvaljujejo. Ta čipka bo imela v društvu vedno poseben prostor.

Doseženi uspehi in novi cilji

Dekleta so se v 5 letih delovanja skoraj 90-krat sodelovale na prireditvah, tekmovanjih, rojstnih dneh, taborih. Udeležile so se tudi dveh velikih mednarodnih festivalov, leta 2019 v Makedoniji in letos v Albaniji. Pohvalijo se lahko tudi s svojim velikim samostojnim projektom Vila Lilija išče dom, kjer so s šolsko folklorno skupino in

posameznimi glasbeniki ustvarile svoj festival.

Mažoretno društvo je na isti dan sprejemalo v svoj krog nove članice in s tem začelo novo trenersko in tekmovalno leto. Polne zagona so tudi trenerke Barbara Novina, Lara Nemec ter Tadeja Rozman. Prireditev v petek, 16. septembra, v dvorani Kulturnega doma v Moravčah je povezala praznik deklet v društvu. Lili je so publiki priredile predstavo Sedi 5, kjer so v čudovitem, ganljivem nastopu strnile svoje znanje, na plesnem, mažoretnem, twirling ter pevske področju. Celotna skupina je v koreografiji od najmlajših s plesnimi koraki, tekmovalne skupine ter solo in duo izvedbami pogumno povezala s svojim čudovitim glasom Alina Bešič. Odziv publike je povedal več kot tisoč besed, nagradili so jih namreč s srčnim aplavzom. Po dvorani je bilo opaziti orošene oči, saj so zgodba, izvedba ter izbira glasbe podali zares čudovito vzdušje ter neizmerno energijo. Na prireditvi so dekleta, ki imajo vsaj 5 let aktivnega sodelovanja v okviru JSKD prejela bronasta priznanja. Priznanja bodo podeljena tudi ostalim aktivnim članicam društva.

Prejemnice priznanj so: Nika Knez, Laura Urbanija, Laura Vidergar, Ema Jesenšek, Valentina Medic, Alina Bešič, Eva Razoršek, Neja Ribič, Manca Barlič, Ema Barlič, Neja Primožič, Neža Lanišek, mag. Katarina Peterc, Barbara Novina, Danica Resnik, Zinka Vidergar, Sabina Barlič. Vsem iskrene čestitke!

Prireditev so sklenili s predavanjem gospe Lee Pisani o kulturi oblačenja. Po kratkem druženju v avli kulturnega doma smo se razšli v deževno noč. Sedi 5 naj bo vsaj še toliko let, kot je 5x5!

Tradicionalno srečanje DU Moravče z DU Zagorje

BESEDILO: VOJKA REBOLJ, FOTOGRAFIJI: PETER PIRNAT in VOJKA REBOLJ

Srečanje članov Društva upokojencev Zagorje in Društva upokojencev Moravče je letos potekalo v naših krajih.

Vsakokrat smo na teh srečanjih poudarili, da je naše društvo precej manjše in tudi naša občina je manjša, zato so vedno bile tudi naše možnosti, da smo bili dobri gostitelji, manjše. Mogoče smo se Moravčani prav zato še bolj potrudili, da smo pripravili dostojno srečanje in tudi mi prijatelje popeljali na zanimive kraje in dogodke.

Ker je bilo letošnje leto zelo vroče, smo se dogovorili, da se srečamo septembra. Čeprav na srečanju vročine ni bilo, je dež stalno grozil, tako da smo pripravili srečanje bolj v pokritih prostorih, za vsak slučaj.

Pričakali smo goste na avtobusni postaji, od koder smo se skupaj odpeljali do gradu Tuštanj. Sprejel nas je graščak Peter Pirnat. Z njegovim vodenjem in razlago smo si ogledali grad, atrij in notranjost z grajskimi umetninami, nato še kapelico. Moravčani smo malo obnovili znanje o zgodovini gradu, Zagorjani pa so bili prijetno presenečeni. Vsi smo bili navdušeni. Gospod Pirnat nas je na koncu pogostil z grajsko kavo v grajskih prostorih.

Nato smo se odpeljali do Peč na kmetijo Barlič, kjer so nam razkazali hlev z živino in sodobno molžišče. Po razlagi domačih, smo se prepričali, da je kmetija dober zgled napredka, koriščenja evropskih sredstev in zgled za prenos gospodarjenja na mlajše člane družine. Spoznali kar 3 delovne generacije. Pogostili so nas z domačimi dobrotami in še posebej dober je bil njihov jogurt.

Zaključili smo naše srečanje na kmetiji odprtih vrat Pri Mežnarjevih na Miklavžu. Tu je bil čas za pogovor ob dobrem kosilu in pijači. Posladkali smo se z dobrimi kremnimi rezinami.

Preden so se naše poti razšle, so nam Zagorjani predlagali, da bodo 50. skupno srečanje organizirali v septembru 2023 v Zagorju ob Savi. Moravško društvo se ob tej priliki zahvaljuje vsem, ki so nam omogočili prijetno srečanje.

»Le čevlje sodi naj kopitar ...«

BESEDILO: VEČ AVTORJEV (NAVEDENI POD ČLANKOM)

Planinsko društvo Moravče obstaja 30 let. Ob ustanovitvi je imelo entuziaste, ki so upali stopiti sanjam naproti. Res je, da je ta poteza društvo in nekatere vaščane

močno izčrpala, saj so na dotičnem hribu pustili vse svoje proste ure, marsikateri dopust in k delu vabili tudi svojo družino in prijatelje. In pogledjte, kaj jim je uspelo! Lahko jim zaploskamo in se jim zahvalimo.

Smo vaško društvo, ki upravlja velik dom s prostovoljstvom. Naloga ni preprosta. Na vasi pa je že od nekdaj tako, da vsak najraje pometa pred sosedovim pragom, da mu pač domačega ni potrebno. Tako smo se mi soglasno odločili, da pometemo svoje dvorišče.

V letih 2020–2022, torej v času, ko sodelujemo s trenutnim najemnikom, je Planinsko društvo Moravče v dom **vložilo 20.860 €** finančnih sredstev. Ta finančna sredstva so poleg rednega vzdrževanja pokrivala zunanjo ureditev planinskega doma, zamenjavo centralne peči z zalogovnikom in ureditvijo kurilnice, namestitvijo strešnih oken v mansardi planinskega doma (začetek ureditve skupnih ležišč) ter sofinanciranje in dokončanje igrišča. Z najemninami smo v tem času v skupnem seštevku prejeli **19.180 €**. V času izrednih razmer zaradi epidemije, je društvo oskrbniku najemniku skupno **odpisalo za 5.470 € najemnini**. Preprost izračun torej pokaže, da smo več vložili kot prejeli. Vsa naša dela pa so bila opravljena na prostovoljni bazi – za skupno dobro. V povprečju naši člani letno opravijo preko 1000 prostovoljnih ur.

Jakova gostinska ponudba je presegla tudi naša pričakovanja, domu je poleg odlične gostinske ponudbe, s številnimi detajli in preureditvami tako v notranjosti kot zunanosti vnesla toplino in domačnost.

V izogib izpostavljenega dvoma v ustreznost prostorov za izvajanje gostinske ponudbe naj izpostavimo, da imata tako kuhinja kot celoten dom vsa ustrezna dovoljenja in standarde za obratovanje, ki so potrebni za obratovanje planinskih domov 3. kategorije.

Res pa nas je motilo, da so bili v domu zasilni izhodi na stopnicah in glavni vhod ves čas tako zapolnjeni z zaboji steklenic in platoi raznih drugih pijač, da bi se v primeru intervencije le stežka prebili skozi. Doslednost pri pravočasnem pregledu gasilnih aparatov, redne menjave filtrov in UV žarnic za pitno vodo, zapiranje vrat pri plinohramu se nam je

pač zdelo nujno, čeprav je nekoliko bolj obremenilo vsakodnevno delo.

Biti oskrbnik najemnik tako velikega doma ni lahko. Imeti ob sebi tudi družino z majhnimi otroki položaj še otežuje. Vendar sta se za ta podvig odločila, prav tako sta s podpisom pogodbe jamčila za njeno izvršitev.

V dom smo planinci z delom vložili zelo veliko. In včasih si vzamemo tudi čas za kavo, pivo, sprostitve ... Takrat si zaželimo uživati v sadovih našega dela, le ob pijači, predajanju sončnim žarkom ali pa druženju z ostalimi obiskovalci. Žalosti nas, da tam nismo dobrodošli. Da ne bo pomote: Jaka nas je vedno prijazno sprejel in se z nami tudi pohecal. Bolj obremenilni in z veliko pripombami na ta račun so **nekateri** stalni prebivalci, ki smo jim več kot očitno v napoto. Nenehno poudarjajo skupnost, sodelovanje, podporo, za hrbtnost pa rovarijo, kujejo spletke in hujskajo vse, ki so pripravljeni poslušati.

Dejstvo je, da smo vsi gostje na hribu, le različno smo prišli tja. Prvi so tam že zelo dolgo in so imetje podedovali, drugi so ga pridobili s poroko, nekateri so v najemu, nekateri pa so zemljišče (tako kot mi) kupili v zadnjih desetletjih, drugi pridejo na obisk ... Koliko časa prebijemo tam, pa je stvar osebne odločitve.

Da se trenutno veljavna pogodba zaključuje z 31. decembrom 2022 je bilo jasno že ob podpisu. V pogodbi je zabeleženo, da v primeru koriščenja prednostne pravice pogodbeni stranki lahko pogodbo preprosto podaljšata. Do podaljšanja v roku, to je do 30. junija 2022, ni prišlo, za kar sta se odločila najemnika sama. Z najemnikom smo ponovno govorili tudi pred objavo novega razpisa. Vzrok za umetno spodbujanje drame in vznemirjenja nam ni poznan.

Jaka in Nika, želimo vama, da najdeta svoj mir in uresničita svoja zastavljena pričakovanja. Ponosni smo, da smo člani Planinskega društva Moravče, društva, ki trenutno beleži 225 članov, in služi javnemu in ne osebnemu interesu.

Podpisniki tega sestavka smo: Leon Lavrič, Anka Ropret, Božena Pergar, Janez Vesel, Lojzka Kos, Alojz Cerar, Aleksander Ropret, Drago Jamšek, Franc Brate, Barbara Peterka, Janez Jesenšek, Marjan Kocjančič, Urška Lavrač, Nikolaj Capuder, Izidor Cerar, Gašper Sitar, Lovrenc Poznič, Jurček Nowakk.

Člani PGD Moravče aktivni v poletju

V našem društvu smo med poletnimi počitnicami izpeljali kar nekaj dejavnosti za otroke in mladino.

Mladinski tabor v GZ Moravče

V začetku julija, od 1. do 3., smo organizirali Mladinski tabor Gasilske zveze Moravče, ki je potekal v Pečah. Tabora so se udeležili naši člani pionirji in mladinci. Pod šotorom je tako taborilo 15 otrok pod vodstvom mentorjev Simona Eršte in Lidije Medic ter s pomočjo animatorke Marije Gotar. Ob tej priložnosti bi se zahvalili PGD Peče za vso pomoč pri izvedbi tabora.

Gasilska olimpijada v Celju

V drugi polovici julija, 20.–21. 07. 2022, nas je pot popeljala v Celje, kjer so si mladi gasilci ogledali gasilsko olimpijado Celje 2022. Ta pomemben, pravzaprav največji gasilski dogodek za vse gasilce, je na enem prostoru združil več kot 2 600 udeležencev iz 20 držav. Zelo smo ponosni, da smo doživeli naš največji praznik. V Celju je vse mesto vse dni živelo za gasilstvo, tako na tekmovališčih kot v mestu, kjer je vsak dan potekal pester program. Na voljo so bili številni gasilski dogodki, animacije za otroke, predstavitve in koncerti.

Delavnica uporabe AED

Na vročo sredo, 10. avgusta, je potekala brezplačna delavnica v Krajevni knjižnici Moravče, katere smo se z gasilsko mladino z veseljem udeležili. Naučili smo se postopka oživljanja z uporabo AED, merjenje krvnega tlaka in sladkorja ter spoznali zdrave navade za zdrav način življenja. Ozaveščanje, predstavitve in seznanitev s postopki so mladinci z zanimanjem usvajali ter z aktivnim pristopom

pokazali kaj so se naučili. Sicer zelo dobrodošlo znanje z upanjem, da ga ne bo potrebno uporabiti.

Mladinski tabor v Beli krajini

Od 25. do 27. avgusta so se kot pravi popotniki z vlakom odpravili na mladinski tabor. Potekal je v kampu Vinica, kjer jim je namestitev velikodušno uredila družina Medic. V treh dneh se je zvrstilo veliko zanimivih, aktivnih, zabavnih trenutkov, ki bodo za udeležence gotovo nepozabni. Aktivnosti tabora so bile tako športne kot tudi zabavne narave. Udeležili so se pohoda na Žeželj v družbi članov PGD Podbrežje, temu pa je seveda sledilo osvežitev

v reki s supi in blazinami. V nadaljevanju so izvedli prijateljska gasilska tekmovanja skupaj s PGD Črnomelj in PGD Podbrežje kot npr. v zvijanju cevi, vaja z vedrovko, spajanje cevi na trojak ter ročnik. Zaključek tekmovanja so zaokrožili z igro z vodnimi balončki. Zadnji dan so preživeli turistično in izkoristili reko Kolpo. Kot že izkušeni »taborniki« so ob zaključku vse pospravili. Pred odhodom so se odzvali še povabilu PGD Črnomelj in preživeli prijeten čas v njihovem gasilskem domu. Sprejel jih je predsednik PGD Črnomelj in mentor mladine,

ogledali so si gasilski dom z največjimi kamioni v Beli krajini in poslušali zanimivo predavanje. Na poti proti domu so si obljubili, da to ni bil zadnji tabor.

Noč v gasilskem domu

Zvstopom v novo šolsko leto je bilo za naše društvo prav posebno, saj je z 2. na 3. september potekala Noč v gasilskem domu. Sodelovalo je 21 otrok starih med 6 in 15 let z začetkom v petek, 2. 9. 2022 ob 19h. Najprej je potekala vaja razvrščanja, sledil pa večerni sprehod z lučkami, kar je bilo pravo doživetje. Po večerji s pico so si krajšali čas z družabnimi igrami, smehom in pogovori. Večer ne more miniti brez risank. Še največ pozornosti so namenili ogledu intervencij, ki so se pripetile v Sloveniji in tujini. Naslednji dan je zgodnjemu vstajanju sledila telovadba in pospravljanje. Za tradicionalni slovenski zajtrk so jabolka prispevali s kmetije Pr' Matčk, med in ostale sestavine pa Simon in Lidija. Ob tej priložnosti se kmetiji Pr' Matčk zahvaljujemo za podarjeno sadje, ter Simonu za ostale dobrote. V

nadaljevanju dneva so poskrbeli za gasilska vozila, ki so jih oprali in posesali, za nagrado si je prvi oblekel intervencijsko gasilsko obleko.

Sledile so igre z žogo. Mladinci so nato pionirjem pripravili presenečenje. Poiskati so morali skrite gasilske predmete ter spajali cevi na trojak in ročnik. Ko je ura odbila 12, smo poslušali sireno, ki jo slišimo vsako 1. soboto v mesecu in se javili po radijski postaji. Soglasno smo se strinjali, da bomo takšno noč ponovili.

Državno tekmovanje v orientaciji

V septembru je potekalo državno tekmovanje v orientaciji v Iški vasi, kjer so tekmovalе pionirke. V našem društvu je dobro poskrbljeno za zabavo, sprostitev, resno delo, treninge, tekmovanja in za učenje, žal se vmes dogodijo tudi intervencije. Dovolj imamo energije ter radi si vzamemo čas, da vse to s skupnimi močmi kot prava ekipa tudi izpeljemo.

Na pomoč!

Tudi moravska drevesa ovita v rožnato

BESEDILO: OBČINSKA UPRAVA, FOTOGRAFIJI: SEAD ČURIĆ in OBČINSKA UPRAVA

Rožnati oktober je svetovni mesec osveščanja o raku dojk, ki je najpogostejša oblika raka pri ženskah. Rak dojk je visoko ozdravljiv, če je odkrit dovolj zgodaj. Zato je za zmanjševanje umrljivosti pomembno predvsem zgodnje odkrivanje bolezni in takojšnje učinkovito ter vsaki bolnici prilagojeno zdravljenje.

V združenju Europa Donna vsako leto oktobra pripravijo številne aktivnosti, s katerimi želijo obeležiti rožnati oktober, osveščati širšo javnost o raku dojk in opozoriti na pomen zdravega načina življenja, zgodnjega odkrivanja in učinkovitega zdravljenja bolezni. Tudi letos so pripravili številne aktivnosti, s katerimi bodo obeležili rožnati oktober. V oktobru, mesecu osveščanja o raku dojk, tako z rožnatimi pleteninami za en mesec ovijajo drevesa po vsej Sloveniji. Lokalne skupnosti imajo ključno vlogo pri omogočanju in spodbujanju zdravega življenjskega sloga in telesne dejavnosti za krepitev zdravja tako preko ustreznega načrtovanja in izgradnje infrastrukture igralnih površin, parkov, kolesarskih in peš poti, telovadnih in vadbenih športnih prostorov kot tudi preko omogočanja in financiranja programov spodbujanja zdravega življenjskega sloga, vključno s programi telesne dejavnosti za krepitev zdravja, vadbenih programov in športno rekreativnih programov.

Kot prejšnja leta, se je tudi letos župan dr. Milan Balažic pridružil članicam Društva rokodelcev – Rokodelskega centra Moravče pri zavijanju dreves pred občinsko stavbo v rožnate pletenine v znak podpore projektu ozaveščanja o raku dojk.

Rumena rutica

BESEDILO: KSENIJA VOLF, FOTOGRAFIJA: ANDREJA VAVPETIČ

Je to res nadloga okoli malih otroških glav? Včasih se zdi, da ja. Sploh za naše drugošolce. Rumena rutica je obvezna za vse učence v 1. in 2. razredu. Rumena rutica varuje njihovo življenje in opozarja voznike ter druge udeležence v prometu, da mlajši učenci še nimajo prometnih izkušenj in so zaradi tega še bolj izpostavljeni nevarnostim.

Vse pogostejše pa se dogaja, da je drugošolci nočejo nositi ali pa jo izgubijo. Zato smo na šoli že pred leti začeli z interno akcijo **PODARI RUMENO RUTICO**.

V akciji sodelujejo učenci 3. razreda, ki v mesecu septembru v šolo lahko prinesejo svoje rutice, saj za njih niso več obvezne. Rutice operemo in podarimo tistim drugošolcem, ki v šolo pridejo brez nje ter tako poskrbimo, da je njihova pot domov varnejša.

S tem krepimo zavest, da nas rumena rutica ali odsevni trak lahko varuje, zato jih redno uporabljajmo. Letos smo zbrali 40 rutic, ki čakajo, da postanejo varovalni okras malim otroškim ramenom.

Poletna šola v naravi

BESEDILO: ALENKA RAJH, FOTOGRAFIJE: SIMON ZALAR

Na Osnovni šoli Jurija Vege Moravče smo od 12. do 16. septembra 2022 uspešno izvedli poletno šolo v naravi za učence 7. razreda. Bili smo v kraju Omišljaj na otoku Krku, kjer smo pet dni preživel v hotelu Adriatik.

V tem času smo z učenci uživali v lepem vremenu, se naučili več tehnik plavanja, skokov v vodo in supanja. Sprehajali smo se ob obali, po mestnem parku, občudovali čudovite razglede in odkrivali ozke ulice mesta. Imeli smo veliko časa za pogovore, smeh, igro odbojke, ples ter se učili drug od drugega. Za zaključek tedna smo pripravili kulturni program s plesom.

Teden mobilnosti in športa na POŠ Vrhpolje

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: ANDREJA BALON

Med 16. in 22. septembrom smo na Podružnični šoli Vrhpolje obeležili teden mobilnosti, ki smo ga s tednom športa podaljšali vse do konca meseca septembra.

Naši aktivni šolski dnevi so se začeli že v jutranjem varstvu z ogrevanjem prstkov – učenci so izdelovali makete koles, ko je posijalo sonce, pa so se s skiroji zapeljali po šolskem dvorišču. Če nam je vreme le dopuščalo, smo si že zjutraj privoščimo svež zrak, včasih pa smo švigali med deževnimi kapljami. Glavni odmor v jesenskem času radi preživimo na prostem. Poleg skirojev in žog poprimemo tudi za kolebnice, hodulje, loparje ali pa se igramo skrivalnice.

September nam je [naklonil nekaj sončnih dni](#), ki smo jih [izkoristili za pohodni športni dan](#). Prvošolci in drugošolci so si [za cilj](#) izbrali Sv. [Trojico](#), učenci tretjega, četrtega in [petega razreda](#) pa planinski dom na [Uštah](#).

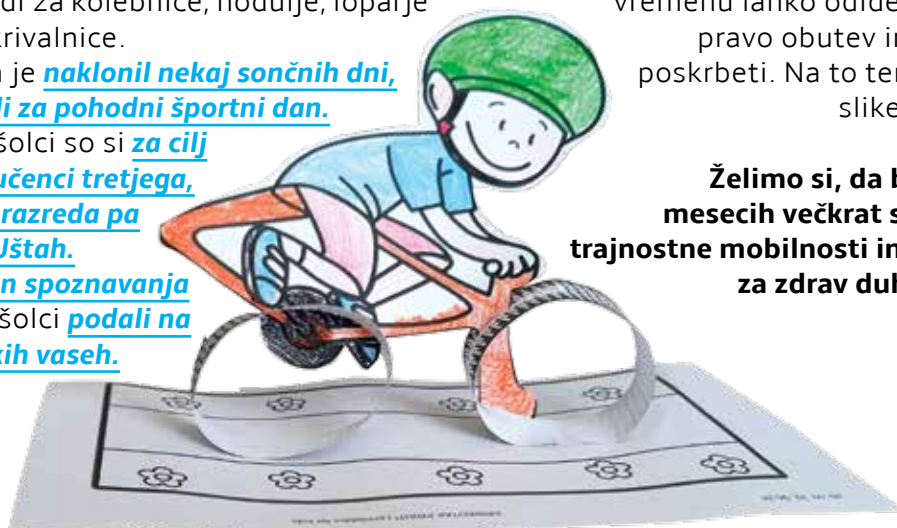
Pri urah [športa in spoznavanja](#) okolja so se drugošolci [podali na](#) sprehod po [okoliških vaseh](#). Ponovili so tudi pravila varne hoje v prometu in si ogledali najbolj

nevarne točke v prometu na poti v šolo. Pot jih je popeljala tudi v gozd, kjer so obnovili poznavanje dreves in njihovih plodov.

Učenci četrtil in petih razredov so se preizkusili v kolesarskem spretnostnem poligonu. V okviru projekta Varo na kolesu smo odprli prometni kotiček, učiteljica pa je za učence, ki obiskujejo to interesno dejavnost, pripravila prometni kviz z vabljenimi nagradami. Učenci so izvedli anketo o tem, katera prevozna sredstva naši učenci in učitelji največkrat uporabljajo ter koliko hodijo peš. Učenci ustvarjalnega krožka pa ugotavljajo, da kljub mokremu vremenu lahko odidemo v naravo, le za

pravo obutev in oblačila moramo poskrbeti. Na to temo so nastale tudi slike sprehoda v dežju.

Želimo si, da bi se v prihajajočih mesecih večkrat spomnili na načela trajnostne mobilnosti in bi znali poskrbeti za zdrav duh v zdravem telesu.

Teden mobilnosti v podaljšanem bivanju

BESEDILO in FOTO: KATARINA DJUKIĆ

Geslo letošnjega Evropskega tedna mobilnosti, ki ga obležujemo vsako leto od 16. do 22. septembra, je »trajnostno povezani«.

Namen projekta Teden mobilnosti je ozaveščanje otrok in njihovih staršev za trajnostno mobilnost, pomenu hoje, kolesarjenja in uporabe javnega prometa. V ospredje postavljamo gibanje in njegov vpliv na počutje in zdravje.

V tem tednu smo v podaljšanem bivanju preživeli nadvse prijeten projekt-ni teden. Otroci so bili ves čas aktivno vključeni v različne dejavnosti, ki so zaznamovale naše skupno preživljanje časa. Otroci so usvajali znanja in spretnosti s področja prometne dejavnosti. Spoznavali so prometne znake, prevozna sredstva, se preizkušali v kvizu na temo promet, reševali uganke in rešitev narisali, se učili pesmice o prometu, naredili plakat »Moja pot v šolo«, izdelovali »avtomobile« iz odpadnega materiala. Učenci višjih razredov so izdelali »kolesarje«. Za zaključek tedna mobilnosti smo odšli na pohod ob Drtiščici.

Razveselili smo se polnega stolaja za kolesa, saj to pomeni, da so učenci samostojni v prometu in se zavedajo zdravega načina življenja in trajnostne mobilnosti.

Vmesecu septembru so ulice in ceste spet polne šolarjev. Učenci se s poletnih počitnic vrnejo razigrani, zato ni odveč ponavljati, da cesta ni igrišče.

V četrtem razredu september namenimo prometnim vsebinam. Učimo se prometnih pravil za pešce, kolesarje in vozače. Spoznavamo prometne znake in si ogledamo varno šolsko pot v okolici šole. Ker sta tabla in zvezek za sodobne otroke že malo preživeta, snov ponavljamo in utrjujemo na različne načine. Otrokom je najljubši način skupinska igra. V razredu imamo nekaj didaktičnih družabnih iger, preko katerih otroci ponavljajo prometne znake in pravila. Igre so zelo priljubljene tako med poukom, ko je na vrsti ponavljanje znanja, kot pred poukom v jutranjem varstvu ali pa po pouku.

Veliko se naučimo tudi ob izdelovanju makete šolskega okoliša. Vse makete, ki ponazarjajo varno šolsko pot z rumenimi srčki, razstavimo na šolskem hodniku.

Učencem najljubši pa je prometni dan, ki ga izvedemo na šolskem dvorišču. Takrat se učenci vozijo s šolskimi kolesi. Izvajamo različne vaje za pridobivanje ravnotežja na kolesu ter obvladovanje kolesa. V spomladanskem času bomo ta dan ponovili. Izvajali bomo kolesarski poligon ter se tako že v 4. razredu aktivno pripravljali na kolesarski izpit, ki ga bodo otroci opravljali v 5. razredu.

Ob koncu obravnave prometnih vsebin znajo vsi učenci povedati, da za svojo varnost v prometu lahko največ naredijo sami.

DRTIJA

V Slovenski historični topografiji je prvi dokument z zapisanim imenom *Dritey* datiran 15. septembra 1320. To ime se ponovi še v letih 1335, 1338 in 1395. Leta 1321 je Bertold Polhograjski prodal samostanu v Mekinjah dve kmetiji v Drtiji: ...ze *Drite*, na katerih je bil kmet Jurij. Naslednje leto je Henrik iz Jabelj prodal istemu samostanu kmetijo z mlinom v Drtiji: ...*muel ... datz Dretey*. V prodajni pogodbi iz leta 1335 se omenja tudi

Gorica pri Drtiji: ... *dacz dem Pühel per dei Dritey* ... Kupec iz te pogodbe Vid Pšatski je to kmetijo ... *bey der Dritey* ..., leta 1338 prodal samostanu v Mekinjah, za hčerko Milko, ki je bila tam nuna (Stražar, 1979, str. 81). Leta 1387 je kraj zapisan kot *Drettey*. V fevdni knjigi grofov Celjskih se Drtija leta 1436 imenuje *Dreytey*: ...*zu Dreytey ... in Morawtscher pharr...* Cerkev Marije kraljice angelov je kot cerkev svete Marije, leta 1405 zapisana v zapisniku o podeljevanju svečeniških redov za leta 1391–1405: ... *filialis ecclesie sancte Marie in Drittey* ... (Otošec, 1995, št. 1444, str. 286). Drtiji je zgodovinski pečat dodal tudi grad Belnek (zgodovina gradu v: Lavrič, Leon, 2004. Odsev blišča moravških gradov. Moravče: samozaložba). Stražar je zapisal, da je ime Drtija verjetno predslovanskega izvora, povezano naj bi bilo z rudarstvom, na tem prostoru so bile stare talilnice. Bolj verjeten izvor izhaja iz glagola *drěti*, slovansko *děrti*, kar pomeni trgati, trebiti. Če je domneva pravilna, ime Drtija prvotno pomeni krčevina. Snaj dodaja, da je v bližini Drtije kraj *Trzno*, ki prvotno domnevno prav tako pomeni krčevina (Snaj, 2009, str. 129). Zanimivo je tudi vprašanje, ali je kraj dobil ime po potoku Drtijščica ali obratno, potok po imenu kraja. Če je izvor v vodnem imenu, *potok, ki dere*, od tod Drtijščica in nato Drtija (Zorec, 1977).

K Drtiji spadajo zaselki Belnek, Gorica, Kovačija, Podbrdo, Kuga, Štance Laze, Štebalija, Štorovje in Brinje, za vse preberemo, da so to nekdanja naselja, ki so postala sestavni del Drtije. Leta 1985 je bilo iz dela Drtije ustanovljeno naselje Straža. Leta 1894 pa je Drtija (*Drittai*) poleg naštetih zaselkov obsegala še zaselek Trzen (Specijalni repertorij krajev na Kranjskem, str. 121).

Belnek je kot *Wildneck* (*Divje brdo*) zapisan leta 1493 v Zapisniki o podeljevanju svečeniških redov za leta 1487–1494.

Gorica je prvič zapisana leta 1358 kot *Goriczen*: ... *ain huben ab der Goriczen in der Morawczer phar...* (Bizjak, 2014, str. 190). Zaselek je dobil ime po značilni reliefni obliki *malo nad ravnino dvignjeni obli* (Stražar, 1979, str. 81).

Kovačija je mlajše ime, gotovo pa je bil v tem zaselku nekdanj kovač. Tudi zaselka **Podbrdo** ni v Slovenski historični topografiji. Stražar je zapisal, da je zaselek *nastal pod nekoliko višje ležečim Brdom, ki ga morda ni več, ali pa je to Belnek* (Stražar, 1979, str. 81).

Ali je ime **Kuga** povezano z epidemijo kuge, ne vemo. **Štance Laze** so verjetno nastale na prostoru laz, krčevine, rovta. Štebal je zgornji del škornja – golenica in če je nekoč čevljar na prostoru današnje Štebalije izdeloval štebale, so te dale kraju ime. Ime zaselka **Štorovje** je nastalo od osnove štor, ime **Brinje** pa je predslovanskega izvora. (Stražar, 1979, str. 81).

Ime **Straža** je bilo prvič zapisano že leta 1361 kot *Wart* (listina ARS AS 1063), kar pomeni čuvaja oskrbnika, *Warte* pa stražni, opazovalni stolp. *Po ustnem izročilu je prvotna vas stala na bližnjem hribu Pogorišnica, a je pogorela* (Stražar, 1979, str. 81).

Izvor

imen

krajev

Dritey

Drite

Dretey

Dritey

Drettey

Dreytey

Drittey

Dritey

Drittai

Drtija

MOŠENIK

Prva znana listina imena z imenom *Moschznik*, danes Mošenik, je datirana 22. junija 1335. Listina se nahaja v arhivu oglejskega patriarhata (ASU, Fondo Patriarchato, navedeno v SHT).

Leta 1347 so ime kraja zapisali kot *Moschtzenik*. Leta 1349 se kraj imenuje Moeshcnik. Kamniški sodnik Marko je dal za hčer Anko klarisam v Mekinjah tri kmetije v Mošeniku: ... ze *Moschnik in der pharren ze Morawcz* ..., na katerih so bili kmetje

Juri, Majnhart in Jane »Newrilicz« (Stražar, 1979, str. 93).

Znane so še naslednje oblike imena: *Mosenich* (1357), *Moessenik* (1374), *Moschnik* (1386), *Mosschanichk* (1392), *Mossenig* (1405), *Mochsssenik* (1408), *Moschenikh*, *Moschenikh* (1429) in *Moschenikg* (1444).

Zanimiv je izvor imena Mošenik. Nastalo naj bi iz osnove most (Bezljaj, 1956, str. 35). Stražar to mnenje dopolnjuje z ljudsko etimologijo, ki pravi, da je bilo na tem prostoru najprej jezero, po katerem je vozil brod. Na to spominjajo hišna imena Brodar, v Brodeh, Brodovsk. Pri Mektajnarjevem mlinu naj bi jez prekopali, da se je voda odtekla, v Mošeniku pa so postavili most (Stražar, 1979, str. 93, po pripovedi Franca Rotarja). Tudi Snoj razlaga krajevno ime Moše iz osnove most, torej prebivalce ob mostu. (Snoj, 2009, str. 272). Iz te osnove naj bi bilo izpeljano tudi ime Mošenik.

Mošeniku pripadata tudi zaselka **Hudej** in **Spašnik**. Stražar je zapisal, da je prvi dobil ime po revnem ali suhem svetu, drugi pa po pašniku (Stražar, 1979, str. 93). Hudej je bil do leta 1953 naselje, nato pa preimenovan v zaselek Mošenika. Imena Spašnik ne najdemo v sedanjih evidencah, v leksikonu iz leta 1906 pa je ime Spašnik zapisano kot naselje v katastrski občini Peče (Leksikon občin kraljestev in dežel zastopanih v državnem zboru, Dunaj: Cesarsko – kraljevska centralna statistična komisija, str. 21).

Besedilo: Bogomil Brvar

Viri

Bezljaj, France. (1956). **Slovenska vodna imena, 2. del**. Ljubljana: SAZU

Bizjak, Matjaž. (2014). **Otokar Blagoviški**. Zbornik občine Lukovica II. (ur. Pelc, Stanko). Ljubljana, str. 179-192.

Bogataj, Lovro in drugi. (1937). **Krajevni leksikon Dravske banovine**. Ljubljana: Zveza za tujski promet za Slovenijo v Ljubljani.

Brunner, Walter; Otorepec, Božo. (1995). **Das ältere Gallenberger Urkundenarchiv. Mitteilungen des Steiermärkischen Landesarchivs 44/45**, Graz: Steiermärkische Landesdruckerei.

Deutsches Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm auf CD-ROM und im Internet. Kompetenzzentrum – Trier Center for Digital Humanities.

Gestrin, Ferdo. (1991). **Vaška naselja v domžalski občini v srednjem veku**. Zgodovinski časopis, 45, 1991, št. 1, str. 25-31.

Höfler, Janez. (2015). **Gradivo za historično topografijo predjožefinskih župnij na Slovenskem: Kranjska**. Ljubljana: 2015.

Otorepec, Božo. (1961). **Gradivo za zgodovino Ljubljane v srednjem veku. VI. zvezek, Listine 1444–1499**. Ljubljana: Mestni arhiv ljubljanski.

Otorepec, Božo. (1995). **Gradivo za slovensko zgodovino v arhivih in bibliotekah Vidma (Udine) 1270–1405**. Viri za zgodovino Slovencev. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU.

Petek, Nina. (2012). **Črnjanski rokopis – jezikovna in vsebinska analiza slovenskih priimkov, ženskih osebnih imen in molitve**. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta, Oddelek za slavistiko.

Schumi, Franc. (1887). **Archiv für Heimatkunde. Geschichtsforschungen, Quellen, Urkunden und Regesten, II. Band**. Laibach 1884–1887.

SHT – Slovenska historična topografija. Dostopno na: SHT – Slovenska historična topografija (zrc-sazu.si).

Snoj, Marko. (2009). **Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen**. Ljubljana: Založba Modrijan in Založba ZRC.

Specijalni repertorij krajev na Kranjskem (1894). Dunaj: C. kr. centralna statistična komisija.

Stražar, Stane. (1979). **Moravska dolina**. Moravče: Odbor za izdajo knjige Moravska dolina pri krajevnih skupnosti Moravče, Peče, Velika vas in Vrhpolje-Zalog.

Zorec, Črtomir. (1977). **O Moravški dolini, Limbarski gori in Črnem grabnu**. Glas, 30, 1977, št. 89, str. 6.

Moschznik

Moschtzenik

Moeshcnik

Moschnik

Mosenich

Moessenik

Moschnik

Mosschanichk

Mossenig

Mochsssenik

Moschenikh

Moschenikh

Moschenikg

Soteska

ZNAMENITE
OSEBNOSTI IZ
MORAVŠKE
DOLINE

JANKO TOMAN
(1863–1945),

UČITELJ,
ŠOLSKI UPRAVITELJ,
GOSPODARSTVENIK,
ŽUPAN

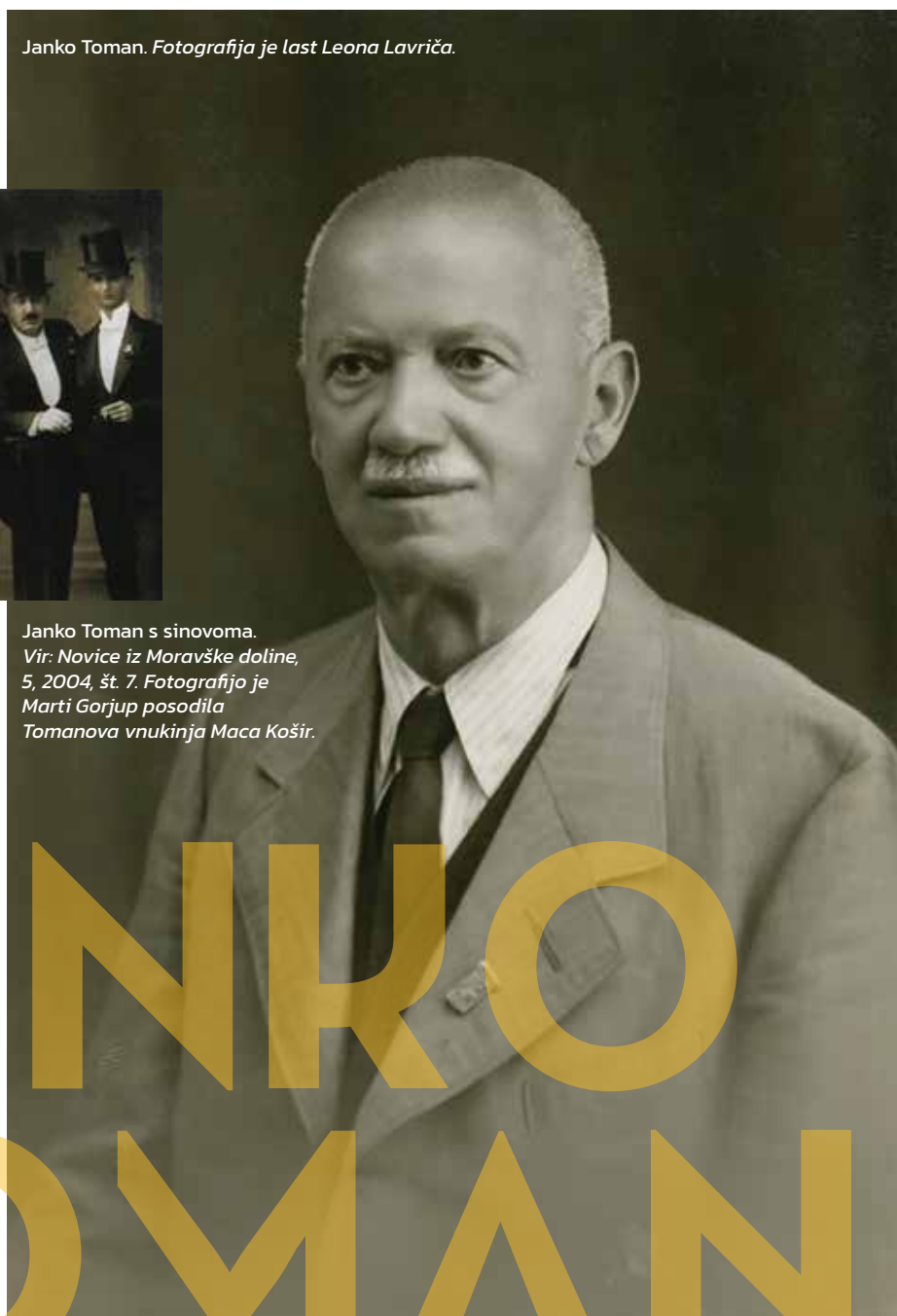
BESEDILO
BOGOMIL BRVAR

Viri so na voljo v uredništvu

Janko Toman. Fotografija je last Leona Lavriča.

Janko Toman s sinovoma.
Vir: Novice iz Moravške doline,
5, 2004, št. 7. Fotografijo je
Marti Gorjup posodila
Tomanova vnukinja Maca Košir.

JANKO TOMAN

V Novicah iz Moravške doline smo v zadnjih dveh letih pisali o znanih osebnostih, rojenih v tej dolini in so v preteklosti zapustili bogato kulturno dediščino v pisani besedi, kiparstvu, fotografiji, se uveljavili kot pedagogi, gospodarstveniki, nekateri doma, večina pa v drugih slovenskih krajih in tudi v tujini. Janko Toman ni bil rojen v Moravški dolini, a je znamenita osebnost, mož, ki je imel kot učitelj, šolski upravitelj, gospodarstvenik štiri desetletja svojega dela, konec 19. in v prvi polovici 20. stoletja, zelo pomemben vpliv na napredek njenega družbenega in gospodarskega življenja. Marta Gorjup je Janka Tomana predstavila bralcem že leta 2004 (Novice iz Moravške doline, 5, 2004, št. 7, str. 22). Zahvaljujem se Leonu Lavriču za poslane kopije fotografij.

Janko Toman se je rodil v Cviblu nad Žužemberkom, 4. septembra 1863, v siromašni kmečki družini, očetu Gregorju in materi Mariji (Krstna knjiga 1855–1891, str. 115, župnija Žužemberk). V krstni knjigi sta vpisana še njegova brat in sestra. Šolal se je v Ljubljani in je kot mlad učitelj leta 1882 začel poklicno pot na Dolah, nadaljeval v Hotiču in leta 1885 v Šmartnem pri Litiji.

V Moravčah je služboval njegov stric župnik in dekan Janez Toman (umrl 1888 v Moravčah) in mladi Janko je ob nedeljah hodil k njegovi maši orglat. Moravče so mu postale domače in v šolskem letu 1888/89 se je mladi učitelj tja preselil in tam ostal do konca življenja (Učiteljski tovariš, 29, 1889, št. 5). Nekateri viri navajajo leto prihoda 1884, kar ne drži.

Poročil je Nežo Orehek iz Krašč, januarja 1890 (Poročna knjiga 1871–1894, str. 128, župnija Moravče). Isto leto se je rodil sin Janez (Ivo), sin Ciril pa 1892. (Krstna knjiga 1883–1895, str. 141, župnija Moravče). Sin Ivo je padel na italijanskem bojišču novembra 1915 (Učiteljski tovariš, 55, 1915, št. 18), žena Neža je umrla aprila 1921, sin Ciril pa marca 1963, oba v Moravčah. Janko Toman se je drugič poročil novembra 1921 z Marijo Sušnik iz Blagovice, kot je moč prebrati v dodanem zapisu v krstni knjigi župnije Žužemberk (župniki so v krstne knjige dopisovali podatke o porokah in smrti, če so jih seveda dobili).

Tomanova hiša, desno nekdanja šola. Fotografija je last Leona Lavriča.

Janko Toman se je zapisal v zgodovino Moravške doline kot dolgoletni učitelj, nadučitelj, šolski upravitelj in pobudnik mnogih dogodkov, ki so pomembno prispevali k njenemu napredku.

Tudi oblast je imela posluš za njegove načrte in moravska šola se je iz dvorazrednice postopoma razširila na šestrazrednico. Izven šole je bilo torišče njegovega dela v pevskem društvu, gasilskem društvu, bralnem društvu, mlekarni in posojilnici.

Janko Toman je bil član Učiteljskega društva Kamnik, ustanovljeno leta 1888. Pet let je bil njegov predsednik. Ob štiridesetletnici društva, ki je štel

135 članov, so med drugim zapisali:

Izmed članov društva ima nesporno največ zaslug Janko Toman, vedno dosledni in neustrašeni borec za pravice našega stanu, večletni društveni tajnik in odbornik ter neumorni javni delavec, ki se že nad pol stoletja trudi za kulturni in gospodarski procvit lepe Moravške doline (Učiteljski tovariš, 80, 1939, št. 1, 2 in 3).

Toman je bil član društva do smrti. Na vsakem zborovanju so ga posebej pozdravili kot zavednega učitelja veterana (Učiteljski tovariš, 80, 1940, št. 35).

V Učiteljskem tovarišu je pod naslovom *Žolne* objavljaj stvarne obravnave s pripravo za spisje, v nadaljevanjih pa je pisal tudi o *Pouku v slovenščini*. Stavek iz njegovega uvoda:

Trudi naj se vsakdo sam svoj jezik izobraževati, bodi si formelno (vnanje) ko logično (notranje), kajti učiteljev jezik naj ne bode le formelno pravilen

Pevsko društvo Moravče leta 1908. V prednji sedeči vrsti je Janko Toman na sredi. Fotografija je last Leona Lavriča.

**t. j. glasovno in slovnično
natančen, dobro naglaševan,
pred učenci glasen, počasen in
močan, ampak logično označen,
prepričevalen, natančen in
resničen (Učiteljski tovariš, 27,
1887, št. 9.)**

Takoj ob prihodu v Moravče je, poleg poučevanja, opravljal službo organista in sestavil kvartet za cerkveno petje. Že v letu 1889 je ustanovil moški pevski zbor, ki je prvič nastopil na cvetno nedeljo in navdušil poslušalce (Stražar, 1979, str. 338).

Bil je pobudnik ustanovitve Gasilskega društva Moravče, leta 1901, in njegov prvi tajnik.

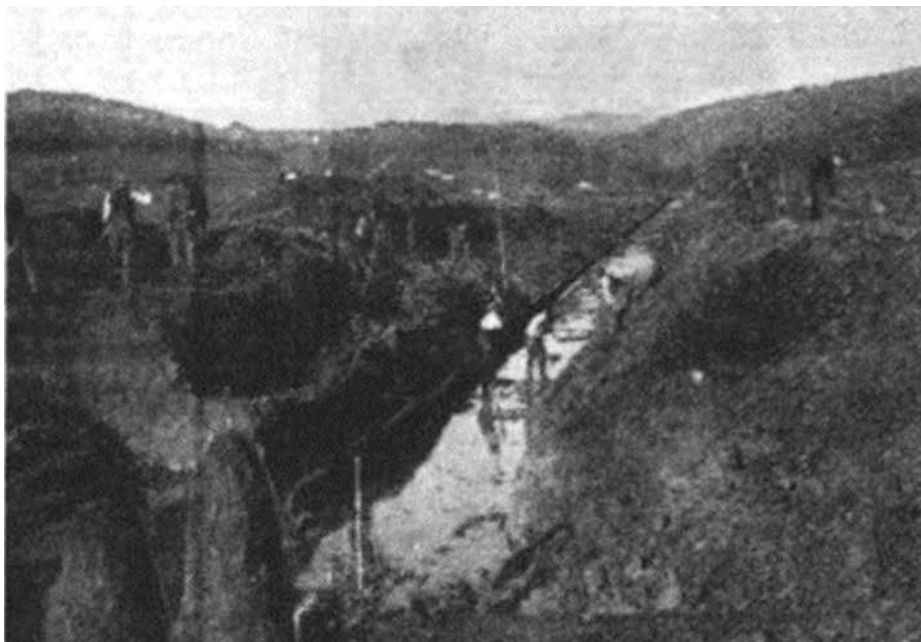
Janko Toman ni miroval. Konec leta 1903 je bilo društveno življenje v Moravčah, po njegovi zaslugi, bogatejše za bralno društvo, delovalo je do prve svetovne vojne. Toman je bil društveni pevovodja.

— (Posojilnica in hranilnica v Moravčah,) registrovana zadruga z neomejeno zavezo prične poslovati dne 1. avgusta. Hranilne vloge obrestuje po 4 1/2 %, posojuje pa na osebni kredit ali zastave po 6 %. Denar vloži lahko vsakdo, posojuje se pa le zadržnikom, ako vplača delež 5 K.

Moravče so dobile zadržno posojilnico in hranilnico avgusta 1896, na pobudo Janka Tomana. Slovenski narod, 29, 31. julij 1896, št. 74.

Toman je bil podnačelnik posojilnice in hranilnice in pet let poslovodja. Podpirala je mnoga društva in vsa javna dela, obnovo vodnjakov, cest, gradnjo vodovoda in kanalizacije, regulacijo Drtjščice. Poslovala je do začetka druge svetovne vojne.

Leta 1901 so kmetje na Tomanovo pobudo ustanovili

Izkop 2.900 metrov dolgega kanala. Tedenske slike, prologa Domovini, 11, 1935, št. 14.

mlekarsko zadrugo. Mlekarna je bolj ali manj uspešno delovala do prve svetovne vojne. Ponovno je začela delovati leta 1921, tudi tokrat po Tomanovi zaslugi.

Moravški odborniki so jeseni 1899 župansko mesto zaupali nadučitelju Janku Tomanu, županoval je eno mandatno dobo, do leta 1903 (Stražar, 1979, str. 455). Takoj po nastopu je začel priprave na izsušitev zamočvirjenih površin med Moravčani in Zalogom, od Drtije do Soteske. Z denarjem so komaj poravnali načrte, za izvedbo pa ga ni bilo. Po upokojitvi je Toman ustanovil Vodno zadrugo, dela na terenu so potekala s prekinitvami, pospešili pa so jih spomladi 1935.

Moravčani so slovesno proslavili 40 let učiteljevanja nadučitelja Janka Tomana in 20 let pevskega društva, 30. julija 1922.

Slavnosti se niso udeležili samo Moravčani in okoličani, temveč je

bilo mnogo udeležencev iz drugih krajev Slovenije. Iz Ljubljane, Maribora, Litije, Gorenjskega so prihiteli mnogi, posebno učiteljstvo, da stisnejo roko moža, ki je posvetil svoja najlepša leta delu za narod, ki je 40 let neumorno deloval na kulturno-prosvetnem in političnem polju v Moravčah. Nepotrebno bi bilo govoriti o tem, kaj vse je storil g. Toman za Moravče in okolico, zdi se mi, da mu je bila slavnost v nedeljo najlepši dokaz, da narod zna ceniti njegove velike zasluge in obenem najboljšje plačilo za njegovo neumorno. nesebično štiridesetletno delo (Jutro, 3, 3. avgust 1922, št. 81).

Za 43 let pedagoškega dela je nadučitelj Janko Toman prejel odlikovanje Red sv. Save leta 1925, odlikovanje Zveze slovenskih zadrug pa leta 1937.

Mladino Moravške doline je poučeval in vzgajal do upokojitve 30. septembra 1925. Umrli je v Moravčah 23. maja 1945.

Iz raznih krajev Gorenjske.

Iz Moravč. Prihodnjo nedeljo 23. t. m. popoldne po cerkvenem opraviilu bo v izobraževalnem društvu predavanje; potem še marsikaj na razgovoru. Pridite polnoštevilno. — Graščino Zalog, ki je bila dosedaj last gospoda komerc. svetnika Povšeta, kateri je tudi v poletnih mesecih s svojo družino kaj rad tu bival na oddihu, je kupil za 62.000 K graščak gospod Anton Pirnat, posestnik trestjanske graščine pri Moravčah. Veselj nas, da je prišla ista graščina v slovenske roke in da gosp. Pirnat ni pustil, da bi bila pripadla kakemu tevtoncu. — Gorelo je minuli petek na Imenih v vasi moravške fare. Pogorel je le enemu posestniku pod in hlev. Uničeno mu je vse razen živine. Zavarovan je pri Vzajemni zavarovalnici. Tukajšnji zastopnik je takoj svoje storil. Zažgali so kot povsod menda tudi tukaj — otroci. Naša požarna bramba o požaru ni dobila obvestila. — Nedavno sta se poročila na Gradišču, podružnici moravški, vrli Matej Poznič in Frančiška Kocijančič. Zakaj jih omenjamo? Zato, ker sta oba vzgledno živela. Prvi je član izobraževalnega društva na Brdu in tukajšnje Marijine družbe, nevesta pa tudi vzgledna članice moravške dekliške Marijine družbe. Bog ju živi in blagoslovi. — Zadnji potres smo tudi v Moravčah dosti močno čutili. Štirje sunki so bili, prvi zelo močan. Posebne škode ni bilo.

Novice iz Moravške doline pred 123. leti

(Domoljub, 22, 21. oktober 1909, št. 42)

g Vrhpolje pri Moravčah. V pone-deljek se je začel zopet redni pouk na naši šoli. V krasnem, skoro novem poslopju naj se v bodoče širi prava omika po načelih našega vzora Slomška. Stroški za šolo so bili precej veliki; a vse se prenese, samo da se mladina res prav vzgaja in v šoli veliko koristnega nauči.

Začetek pouka v vrhpoljski šoli pred 109. leti

(Domoljub, 26, 23. oktober 1913, št. 43)

Zapise in zanimivosti
iz Moravške zgodovine
zbira in ureja Bogomil Brvar

Elektrifikacija Moravške doline

Moravče. — Kakor se doznava, bo po pogodbi med občino Moravčami in Kranjskimi deželnimi elektrarnami prišlo do elektrifikacije Moravške doline. Elektrificiranih bo okolu 25 vasi. Celoten prispevek elektrarnam znaša okoli 180.000 din. Na račun so interesi že plačali 70.000 din, 50.000 din bodo morali plačati do konca januarja prihodnega leta, a ostanek se bo poravnal s priključkom onih vasi, ki bodo pozneje vzele elektriko. Občina bo morala poravnati vse odškodninske zahteve, ki nastanejo pri gradnji, in bo morala vzdrževati krajevno omrežje. Do zime bodo elektrificirali Moravče, Krasce in Vrhpolje, a ostale vasi zgodaj pomladi. Prebivalstvo se kljub velikim izdatkom veseli električne struje, ki bo velikega gospodarskega pomena in bo nudila tudi udobnost.

Rojaki v Ameriki o elektrifikaciji Moravške doline pred 83. leti

(Amerikanski Slovenec, 48, 28. oktober 1939, št. 208)

Srne uničujejo jesenske pridelke

Moravče, 17. oktobra.

V letošnjem deževju se je zaredilo izredno mnogo raznih škodljivcev, ki uničujejo že tako skromne poljske pridelke. Najprej so se pojavile gosenice v toliki množini, da jih ni bilo mogoče pokončati. Napol zrelo sadje so kvarili polhi, ki so obdelali ponekod kar vsa drevesa. Veveric že ni bilo zdavnaj toliko ter so bile tako predrzne, da se niso dale odgnati. Kostanj, kolikor ga je bilo, so raznesle vrane in šoje; jazbeci pa so napadali koruzo, posebno tam, kjer so njive blizu gozda. Na jesen so se pa tako razmnožile srne, kot še doslej ne pomnimo. Pase se jih kar po več skupaj kakor drobnica. V dolino ne zaidejo rade, po hribih pa go požrle mnogo ajde. Zdaj, ko je požeta, so se spravile na repo in korenje. — Take škodljive živali bi bilo treba iztrebiti; lovci pa jim, kakor je videti, prizanašajo.

Škoda na pridelkih pred 85. leti

(Slovenski dom, 2 19. oktober 1937, št. 238)

V družini imamo podančice. Kaj pa zdaj?

BESEDILO: BARBARA COF, mag. farm.

Ko pri družinskem članu odkrijemo podančice, se pogosto ustrašimo in nam je neprijetno. A podančice so še vedno razširjene tudi v današnjem času po celem svetu, najbolj v predelih z zmernim podnebjem. Najpogostejše se okužba pojavlja pri predšolskih in šolskih otrocih in se širi med družinskimi člani. Okužba ni povezana s socialno-ekonomskim položajem.

Kaj so podančice in kako jih prepoznamo?

Podančice so majhne, približno centimeter velike gliste, belkaste barve. Živijo v prebavilih človeka in so med glistami najpogostejše povzročiteljice okužb. Najpogostejši znak okužbe je močan srbež okoli zadnjika, zlasti ponoči. Do srbeža pride zaradi odlaganja jajčec samice v kožne gube okoli zadnjika. To lahko povzroča nemirno spanje, pri nekaterih pa se lahko pojavijo tudi bolečine v trebuhu, slabost in bruhanje. Otroci lahko postanejo neješčji in razdražljivi. Ob pojavu navedenih simptomov in znakov svetujemo obisk pri zdravniku. Odrasle podančice lahko vidimo v okolici zadnjika s prostim očesom, okužbo pa dokažemo laboratorijsko z opazovanjem jajčec pod mikroskopom. Takoj zjutraj odvezamemo odtis kožnih gub okoli zadnjika s celofanskim samolepilnim trakom, ki ga nato prilepimo na čisto objektno stekelce. Vzorec odnesemo v laboratorij v zaščiteni embalaži.

Kako se okužimo?

Človek se okuži, ko zaužije jajčeca podančice. Površina jajčec je lepljiva. Oseba s podančico si ob praskanju zadnjika jajčeca zanese pod nohte, na roke, spodnje perilo, posteljnino in jih od tod prenaša v hrano, na druge predmete, pohištvo, igrače. Jajčeca so tudi v hišnem prahu in na dlaki hišnih ljubljencev, ki pa se ne okužijo. Izven gostitelja so jajčeca kužna še do treh tednov. Ustreza jim vlažno okolje, visoka temperatura nad 55°C pa jih uniči.

Kako poteka zdravljenje?

Okužbo zdravimo s protimikrobnimi zdravili, anti-helminthiki, ki delujejo na podančice. V Sloveniji je na voljo zdravilo mebendazol (Vermox), ki ga na recept predpiše družinski zdravnik ali pediater za bolnika in vse družinske člane, ki so starejši od dveh

**LEKARNIŠKA
PODRUŽNICA MORAVČE**
TRG SVOBODE 2, 1251 MORAVČE
WWW.MESTNELEKARNE.SI

DELOVNI ČAS
PONEDELJEK 12.00-19.00
TOREK 7.30-14.00
SREDA 13.00-19.00
ČETRTEK 7.30-14.00
PETEK 7.30-14.00
PRVA SOBOTA V MESECU 8.00-12.00
(01) 777 02 45
LEKARNA.MORAVCE@MESTNELEKARNE.SI

let. Pomembno je, da zdravilo vzamejo vsi družinski člani istočasno, saj so pogosto vir okužbe družinski člani brez težav. Režim jemanja je enak za vse. Odrasli in otroci starejši od dveh let vzamejo eno tableto mebendazola. Mlajšim otrokom tableto zdrobimo in jo pomešamo s hrano ali malo tekočine. Po 14 dneh zdravljenje ponovimo v enakem odmerku, da zmanjšamo možnost ponovitve okužbe.

Za vključitev otroka v vrtec ali šolo ni omejitve. Priporočljivo je, da se otrok vrne v kolektiv po zaužitju prvega odmerka zdravila. Če smo okužbo opazili čez vikend, obisk dežurne ambulante ni potreben. Z zdravljenjem lahko počakamo do rednega delovnega časa izbranega zdravnika.

V prvem tromesečju nosečnosti je mebendazol kontraindiciran, kasneje tveganja ni mogoče izključiti, zato zdravimo nosečnice le, če je korist večja od tveganja za otroka. Prav tako uporaba mebendazola ni priporočljiva med dojenjem.

Kako preprečiti okužbo in kakšne higienske ukrepe uvesti ob okužbi?

Zavedati se moramo, da zdravljenje zgolj z zdravili, brez higienskih ukrepov, ni uspešno, preprečevanje okužb pa je težavno. Potrebno je dosledno izvajanje osebne higiene in poostreno izvajanje splošne higiene v bivalnem okolju ter zdravljenje obolelih.

Pri osebni higieni smo pozorni na:

- temeljito umivanje rok s toplo tekočo vodo in milom po uporabi stranišča, menjavi plenice, pred pripravo hrane
- čiščenje in striženje nohtov na rokah (na kratko)
- dnevno prhanje (priporoča se jutranje prhanje), **ne kopanje**
- dnevno menjavo spodnjega perila
- izogibanje praskanju okoli zadnjika, med nogami
- grizenje nohtov in sesanje prstov (nadzor otrok!)

Priporočila glede splošne higiene v bivalnem okolju:

- dnevno zračenje, sesanje in čiščenje prostorov z običajnimi čistili, predvsem sanitarij
- dnevno čistimo predmete, ki jih oboleli uporabljajo in se jih dotika (igračke, kljuke, pipe...)
- perilo in posteljnino (v času zdravljenja jo menjamo vsaj 2 x na teden) peremo in sušimo nad 55°C
- dnevno menjamo tudi pižamo, ponoči nosimo oprijeto spodnje perilo
- plisašte igrače operemo v stroju in jih v času zdravljenja ne uporabljamo
- vsak član družine naj ima svojo brisačo, ki jo operemo po vsaki uporabi
- brisače za roke menjamo vsak dan in jih operemo
- perila, preprog, igrače ne otresamo, ker lahko jajčeca širimo v okolico
- po vsakem čiščenju si temeljito umijemo roke

Uporaba čebeljih pridelkov za zdravje

BESEDILO: ANA JANŽEKVIČ, svetovalka za varno hrano JSSČ
FOTOGRAFIJI: ARHIV ČZS

Človeštvo že tisočletja uporablja čebelje pridelke za zdravljenja in preprečevanja bolezni. Apiterapija je alternativna veja medicine in nudi možnosti komplementarnega zdravljenja. Čebelje pridelke uporabljamo tudi v zdravstvene namene, saj vsebujejo bioaktivne sestavine. Apiterapevtski pristopi se uporabljajo za zazdravljenje bolezni in bolezenskih simptomov ter za oskrbo ran in poškodb.

V apiterapiji se uporabljajo vsi čebelji pridelki. To so med, cvetni prah, propolis, matični mleček, čebelji strup in čebelji vosek. Uporabljajo se lahko kot živila, sestavina v kozmetičnih izdelkih in kot sestavine v farmacevtskih izdelkih. Preden se odločimo za uporabo apiterapije, moramo preveriti ali smo alergični na čebelje pridelke. Le tako lahko zagotovimo varno apiterapevtsko obravnavo.

Med je viskozno aromatično živilo. Sestavljajo ga voda, sladkorji, encimi, beljakovine, vitamini in minerali. Barva, okus, vonj in aroma medu so odvisni od vrste medu in botaničnega izvora. Med deluje antioksidativno, antikancerogeno, protimikrobno, protivnetno, protitumorsko, ščiti kardiovaskularni sistem in sodeluje pri celjenju tkiv. V preteklosti se je med uporabljal za zdravljenje ekcemov, vnete grla, kašlja, astme, splošne telesne oslabelosti in zaprtja. Danes so poznani pozitivni učinki tudi na področju nevroloških bolezni in pri zdravljenju raka.

Propolis uporabljajo čebele za zaščito panja pred vdori škodljivcev in mikroorganizmov. Propolis sestavljajo rastlinski izločki,

pomešani z voskom in izločki sline čebel delavk. Čebele s propolisom prevlečejo stene panje in zamašijo morebitne razpoke. S tem preprečujejo vdor in širjenje bolezni. Propolis ima antioksidativno, antibakterijsko in protivnetno delovanje ter spodbuja imunski sistem. V apiterapiji je propolis uporaben tudi pri oskrbi ustne votline. Ker propolis deluje tudi protiglivično, se ga lahko uporablja lokalno za zatiranje glivičnih okužb nohtov.

Čebelji strup nastaja v strupni žlezi čebel. Tudi čebelji strup ima protimikrobno učinkovitost. Uporabimo ga pri zatiranju bakterij, ki so odporne na antibiotike. Uporabo čebeljega strupa v medicini preverjajo tudi pri zdravljenju Parkinsonove bolezni, kjer se nakazujejo ugodni učinki. Čebelji strup se uporablja pri lajšanju kroničnih bolečin in pri zdravljenju artritisa. Strup se implicira neposredno s kontroliranim čebeljim pikom ali preko akupunkturnih igel.

Cvetni prah čebelarom predstavlja vir beljakovin. Nastane z zlepljanjem cvetnega prahu, nektarja in sline čebel delavk. V cvetnem prahu so ob beljakovinah prisotni tudi lipidi, vitamini, minerali in nekateri ogljikovi hidrati. Ker je prehranska sestava cvetnega prahu tako ugodna, ga pogosto uporabljamo kot prehranski dodatek. Cvetni prah deluje protibakterijsko in protiglivično. Lajša vnetja. Je uporaben dodatek za podhranjene paciente ali fizično oslabele starejše.

Matični mleček proizvajajo čebele delavke. Z njim kratek čas hranijo čebelje ličinke. Matica se prehranjuje izključno z matičnim mlečkom.

Matični mleček je viskozna belo-rumena snov kislega in zbadajočega okusa. Sestavljen je iz vode, beljakovin, ogljikovih hidratov, vitaminov in mineralov. Ima močno imunomodulatorno in protivnetno delovanje. Ugodno deluje na nevrone in do neke mere regulira metabolizem sladkorjev in maščob. Ima tudi estrogeno delovanje, ki je ugodno ob menopavzalnih hormonskih spremembah. Nudi dobro podporno zdravljenje pri onkoloških bolnikih, saj istočasno deluje protitumorsko in krepi kahektično/oslajeno telo.

Vosek čebele uporabljajo kot gradbeni material. Uporaba voska je široka predvsem v kozmetični industriji, kjer uporabljajo njegove vlažilne učinkovine. Ko ga nanesejo na kožo tvori film, ki kožo ščiti pred negativnimi dejavniki iz okolja. Vosek tudi vzpodbuja celjenje ran in opeklin.

Začenja se jesensko-zimsko obdobje, ko so prehladna obolenja pogostejša. Svoj imunski sistem lahko spodbudimo tudi z uporabo čebeljih pridelkov. Za ugodne rezultate nam čebelji pridelki služijo kot naravna podpora medicinskemu zdravljenju.

Literatura: Weis W. A., Ripari N., Lopes Conte F., da Silva Honorio M., Sartori A. A., Matucci R. H., Sforcin J. M. 2022. An overview about apitherapy and its clinical applications. Phytomedicine Plus, 2: 100239.

Matični mleček

Blagoslov križa v Dvorjah

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: MIRA SMRKOLJ

»**P**o vsej slovenski zemlji so posejana znamenja: ob cestah in križpotih, sredi polj in gozdov, na robu vasi in na trgih, na planem in v bregu stoje. Tudi ona, morda najskromnejša med pomniki davnih dni, dokazujejo, da nismo šele od včeraj na tej zemlji.« (Dr. Marijan Zadnikar: Slovenska znamenja)

Ne vemo prav zagotovo, kdaj so jih naši ljudje začeli postavljati in kdo je dal pobudo zanje. Nastajala so iz duhovnih potreb, stisk in zaupanja v božjo pomoč. Najstarejša znamenja so se pri nas ohranila nekako iz 15. stoletja, ko je stavbarstvo in likovno umetnost oblikovala gotika. Znamenja pa so bila kamnita in zidana ter različnih oblik. Med njimi so bili tudi leseni križi.

Leseni križ so postavili tudi Videgarjevi, po domače Kapsovi iz Dvorij pri Moravčah. Kdaj je bil postavljen in s kakšnim namenom, ni znano. Stal je v dolinici ob vaški pešpoti. Znano je, da ga je ded, Jožef Videgar, ki se je priženil v Dvorje na domačijo Kaps v začetku 20. stoletja, predstavil. Ko je bila zgrajena moravška cesta, po kateri je stekel živahen furmanski promet s prevozi kremenčevega peska v Domžale in ostali promet, se je odločil, da križ iz vasi prestavi k novi cesti. Tam je potem stal sto let. Pri rekonstrukciji moravške ceste v začetku 21. stoletja, se je križ zaradi gradbenih posegov pri utrjevanju cestišča nagnil, saj je bil podstavek v zemlji močno dotrajan. Srečo Videgar ga je odpeljal domov z namenom, da ga bo obnovil, a mu je prezgodnja smrt prekrižala načrte.

V letu 2021 sta Metod in Janez Videgar predlagala sorodnikom, da bi križ obnovili. Ker pa je bil stari križ v slabem stanju, so se skupaj odločili, da bodo izdelali novega. Dela so stekla in pri tem je sodelovala vsa širša družina Videgar.

Celotni križ je izdelala ekipa Franca in Zdravka Kržana iz Žej, prav tako tudi opaž za betonski podstavek ter kovinski podstavek, v katerega je križ pritrjen. Križ stoji v kamnitem krogu (simbolu večnosti), ki ga je izdelal kamnosek Maks Prelovšek iz Depale vasi. Postavili so ga domači, zato na podstavku piše AD (Anno Domini – leta Gospodovega) 2022 in začetnice imen Kapsovih: V (Videgar), M (Martin), J (Janez), S (Srečo), I (Igor), M (Mito), Š (Štefan). Stoji ob cesti v vas Dvorje.

V nedeljo, 21. avgusta 2022, ob 17. uri je bil blagoslov križa. Zbrali so se sorodniki, vaščani in številni obiskovalci iz drugih krajev. V prijetnem vzdušju in po zapeti himni, ki jo je zapel kvartet pevcev, je sledil govor Martina Videgarja, ki je bil tudi najbolj zaslužen pri izpeljavi tega projekta. Predstavil je zgodovino križa in se zahvalil vsem, ki so kakorkoli doprinesli k tej pridobitvi. Poudaril je, da je to tretje mesto postavitve Kapsovega križa. Svoj govor pa končal z besedami:

»Želimo, da bi mimo tega križa ljudje hodili v Dvorje z dobrimi nameni, vaščani pa se z opravkov vsakdanjega življenja srečni in z veseljem vračali domov. Bog daj, da bi tu stal sto in več let!«

Nato sta križ blagoslovila župnik Kancijan Čižman iz Moravč in diakon Blaž Zorko iz Ljubljana – Koseze. Pevci so zapeli še nekaj pesmi in na koncu se je Igor Videgar zahvalil prisotnim za obisk in nas povabil na skupno druženje in pogostitev v večnamenski prostor ob hiši Janeza Videgarja.

Novo postavljeno ali obnovljeno Kapsovo znamenje sedaj bogati našo kulturno krajino in je v ponos domačim in vaščanom Dvorij. Naj jih čuva in naj stoji tu sto in več let!

Na vrhuncu poletja, ko je bila večina od nas z mislimi na dopustu ali pa vsaj pri prijetnejših opravilih kot skozi leto, nas je presenetil največji požar v zgodovini samostojne Slovenije. Usodna iskra je zanetila plamene 15. julija letos.

Kaj točno je botrovalo požaru, ni popolnoma pojasnjeno, najverjetneje iskra, ki je priletela izpod vlaka, a nekaj vprašanj še ostaja zavitih v tančico skrivnosti. Požar je po kraški planoti divjal kar 17 dni, uničil je 2 000 hektarjev slovenske in italijanske planote Kras. V obsežni reševalni akciji je sodelovalo na stotine drugih posameznikov, v prvih bojnih linijah pa 1 500 gasilcev.

Med njimi so bili tudi člani prostovoljnih gasilskih društev iz GZ Moravče.

Intervencije na Krasu so se udeležili člani vseh petih prostovoljnih gasilskih društev naše gasilske zveze. V dneh, ko se je požar razplamtel, je potekala tudi Gasilska olimpijada v Celju in naši gasilci so bili kot prostovoljci tam, ko je prišel poziv s Krasa. Nihče ni razmišljal o utrujenosti ali času, ampak so se takoj odzvali na poziv. Iz različnih PGD-jev so prostovoljci na Kras odhajali na različne dneve; po svojih zmožnostih, a vedno srčno in z edino željo: pomagati.

Tovariši gasilci poročajo o raznoraznih prigodah; od spremljanja gašenja z letalom povsem od blizu, do bežanja živali iz gozda, skorajšnjih bližnjih srečanj z ognjem ... Prav vsak od prostovoljcev je imel enak spomin na svoje delo na Krasu: izjemno hvaležnost domačinov. Gasilci poročajo, da so se na vsakem koraku srečevali s prijaznostjo, solidarnostjo, predvsem pa z besedo: HVALA. Nihče ne gasi zaradi zahvale, ampak z željo pomagati bližnjemu. Na koncu naporenega dneva beseda hvala poboža bolj kot karkoli drugega.

**GASILCI GZ MORAVČE
POMAGALI NA**

BESEDILO: G. MORAVČE

FOTO: ARHIV PGD MORAVČE IN ARHIV PGD KRAŠČE

Zato vsem

prostovoljcem, ki ste

poletne dni namesto

sprostitvi namenili pomoči

drugim, še enkrat:

hvala in na pomoč!

Ko zadiši po knjigi – poletni izbor

POLETNI IZBOR JE PRIPRAVILA **DARKA HLAJ**, BRALNI KLUB DREVORED BESED

Bralci bralnih skupin Krajevne knjižnice Daneta Zajca vam priporočajo v branje naslednje knjige:

Čeprav se Maribor ponaša tudi z znanimi Mariborčani, o njih ni tukaj ničesar zapisanega. O njih pišejo zgodovinske knjige, te novele pa so posvečene malim ljudem, brez katerih tudi Maribor ne bi bil tak kot je, niso pa del slavne zgodovine. Njihova imena niso zapisana v učbenikih, pač pa v srcu in spominu ljudi, ki so z njimi delili del vsakdana in usodo tistih dni.

Curtis Sittenfeld Za oženit

Založba Mladinska knjiga, 2019

Curtis Sittenfeld je avtorica več uspešnic, roman **Za oženit** pa je nastal v okviru Projekta Austen – Kako bi bili napisani romani, če bi jih Jane Austen pisala danes.

Prevzetnost in pristranost je najboljši roman Jane Austen, ki je še danes zelo priljubljen in navdihujoč, zato je imela pisateljica Sittenfeld zelo težko delo. Prevzela je poimenovanje likov in jih postavila v sodobnost. Gospod in gospa Bennet imata pet hčera, mati se srčno želi omožiti vse, ali pa vsaj starejši dve, ki sta sicer uspešni poslovni ženski, vendar si ne želita zakona. Tudi gospod Bennet misli, da je zakon veliko precejšen, mlajši dve hčeri pa zanima samo zabava.

Ko ostarela starša Bennet zbolita, se v Cincinattij vrmeta starejši hčeri, da bi se spopadli z nastalo situacijo. Mati še vedno hrepeni po bogati poroki vsaj prvih dveh hčerk, saj sta z očetom skoraj pred bankrotom. Toda ne Jane (učiteljica joge) ne Elizabeth (novinarica) o zakonu sploh ne razmišljata, kar pa se pošteno spremeni, ko v mesto prideta dr. Bingley in dr. Darcy. Zanimiva pa je primerjava družbenih in moralnih norm na prelomu 18. in 19. stoletja s sodobnostjo, predvsem v odnosu moški ženska in veliko večji svobodi žensk.

Roman je kmalu po izidu postal uspešnica, kritiki pa so ga uvrstili med "lahkotnejše". Bralci naj se sami odločijo, ali jim je predelava všeč ali ne.

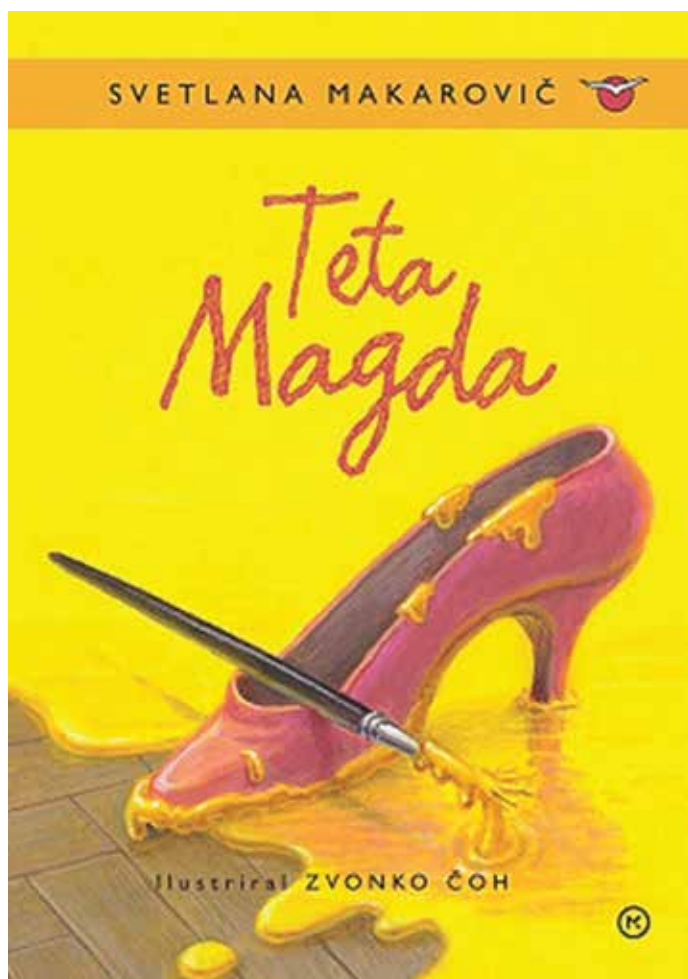

Tone Partljič Ljudje iz Maribora

Založba Beletrina, 2020

Tokratna knjiga **Ljudje iz Maribora** je zbirka novel, v kateri so glavni liki nekateri resnični prepoznavni mariborski posebnosti.

Pisatelj ob njihovih življenjskih zgodbah pove tudi situacijo, kako je te zgodbe spoznal sam. Oboje se na posebno zanimiv in rahlo humoren način prepleta in drži bralca v pričakovanju, kaj mu bodo razkrile naslednje strani. Tako spoznamo Prezidenta, ki je meril most, pa knjižničarko Rusinjo Ljudmilo in tako naprej do konca, ob katerem spoznamo, da je čisto vsako človeško življenje še kako zanimivo in si zasluži svojo zgodbo.

Svetlana Makarovič Teta Magda ali Vsi smo ustvarjalci

Založba Mladinska knjiga 1978, Zbirka Sinji galeb

Glavni lik je teta Magda, ki je vse prej kot navadna ženska. Ima nore ideje in jih tudi živi. Življenje, ki bi ga marsikdo rad živel, če ga ne bi zaustavljali družbeni predpisi, zakoni in norme.

Teta Magda naredi čisto vse, kar se ji zahoče in kar zmore. Njen vsakdan je poln ustvarjalnih zamisli in eksperimentov. Rada se poigrava z obleko, barvami ... Zraven pa skrbi še za svojo dvanajstletno nečakinjo Punči, ki je ostala brez staršev, in psa Snežka.

Zgodbo pripoveduje Punči, ki duhovito opisuje dogodke, značaje in komunikacijo med teto Magdo in ostalimi liki: gospodom Poglajenom, Pavlino, gospo Merjaščevo ...

V uvodu se avtorica ogradi od morebitne podobnosti junakov z resničnimi osebami in prav to vzbudi posebno radovednost v smislu: Kaj pa če ... ?

Vsi smo kdaj naredili kakšno neumnost in se vedli trapasto, ko smo bili otroci. V odrasli dobi pa si to včasih res želimo, naredimo pa ne, ker imamo sto in en zadržek. No – tega teta Magda nima. Nekako pooseblja naše skrite želje po "biti nor in trapast" in si pri tem narediti najbolj zabaven dan, kot je le mogoče. In to prav vsak dan.

Teto Magdo uvrščamo med mladinske sodobne romane, vendar pa je humor Svetlane Makarovič blizu tudi odraslim.

In še nekaj: tisto, kar je leta 1978 bilo nekaj nemogoče trapastega, morda danes ni več – vijolični lasje, na primer.

Nogomet – Cegunca 2022

BESEDILO: KATARINA DJUKIČ, FOTOGRAFIJA: R. CERAR

Ob normalizaciji po koronskih časih je v športnem parku Cegunca potekal tradicionalni 16. nogometni turnir ob Rači.

Kljub malo manjši zasedbi tekmovalnih ekip so bile tekme razburljive in polne preobratov.

Nogometni finale je potekal med ekipama veterani Moravče in člani A Peče. Finalna tekma je potekala ob navijanju župana Občine Moravče dr. Milana Balažica.

Po razburljivem finalu so bili podeljeni pokali zmagovalnim ekipam:

1. mesto: veterani Moravče
2. mesto: člani A Peče
3. mesto: člani B Peče

Organizator PGD Krašče se zahvaljuje vsem ekipam za »fair play«. Še posebej se zahvaljujemo Društvu krajanov naselij Zg. in Sp. Tuštanja za uporabo in pripravo nogometnega igrišča.

ZDRUŽENJE BORCEV
ZA VREDNOTE NOB MORAVČE

vabi na

KOMEMORACIJO V POČASTITEV SPOMINA NA PADLE V NOB IN ŽRTVE OKUPATORJEVEGA NASILJA,

ki bo v ponedeljek, 31. oktobra 2022,
ob 11. uri v parku pred spomeniki
NOB v Moravčah.

Program pripravljamo v pietetni spomin
z godbo, pesmijo in recitali.

Vljudno vabljeni!

Terensko čiščenje z vodno paro do 155°C

Nudimo:

- Barvanje streh
- Impregnacija površin
- Čiščenje:
 - streh
 - fasad
 - tlakovcev
 - betonskih površin
 - kamnitih površin

Poiščite nas na Facebooku: /tompara.si

✉ info.tompara@gmail.com

☎ 040 950 480

Tomaž Urbanija s.p. Vinje pri Moravčah 6a, 1251 Moravče

Učenec OŠ Jurij Vega uspešno tekmoval na ETEC 2022

BESEDILO in FOTO: TOMAŽ ANDREJKA

Ekipa AMZS z navijači

Ekipa AMZS je na 35. evropskem prometno-izobraževalnem tekmovanju FIA ETEC (European Traffic Education Contest), ki se je odvijalo med 24. in 26. septembrom 2022 v Zadru, v organizaciji hrvaškega avtokluba HAK, osvojila 9. mesto med 19 reprezentancami iz 18 držav.

V ekipi, sestavljeni iz dveh deklet in dveh fantov, starih od 10 do 12 let, je uspešno nastopal tudi **Danijel Cerar**, član AMD Lukovica, učenec OŠ Jurij Vege iz Moravč. Danijel si je mesto v ekipi, ki je zastopala Slovenijo, poleg Nine Kralj (AMD Ljubljana-Moste), Tajde Šošterko (AMD Kamnik) in Jakoba Kurmanška (AMD Dravograd), zagotovil spomladi na izbirnem tekmovanju AMZS.

Mladi kolesarji so se pomerili pri osmih vajah, s katerimi so ocenjevalci preverili njihovo teoretično znanje, spretnost na kolesu in poznavanje cestno-prometnih predpisov v praksi.

V praktičnem delu tekmovanja so morali dekleta in fantje svoje veščine in znanje dvakrat pokazati na kolesarskem poligonu z različnimi ovirami in spretnostnimi izzivi, pravilno prevoziti labirint, v katerem so se morali znajti s pomočjo prometnih predpisov, preveriti napake pri kolesu, zaznavati kritične situacije s pomočjo virtualnih očal, praktična naloga pa je bila še okrasitev kolesarske čelade.

Najboljši so bili mladi kolesarji iz Srbije, drugi so bili Latvijci, tretje mesto pa so osvojili mladi iz češkega avtomobilskega kluba UAMK.

Cilj tekmovanja, ki ga je mednarodna avtomobilistična zveza FIA prvič izvedla leta 1986, AMZS pa se ga udeležuje od leta 1997, je krepitev prometnega izobraževanja otrok in mladine v vseh državah članicah FIA, s čimer želijo tako FIA kot avtomoto klubi, ki na tekmovanju sodelujejo, pripomoči k zmanjševanju deleža mladih kolesarjev v prometnih nesrečah. Namen tekmovanja pa ni le preverjanje znanja in spretnosti, ampak tudi spoznavanje in druženje mladih iz različnih držav.

V AMD Lukovica se veselimo uspeha ekipe in našega Danijela in si želimo, da se nam naslednjo pomlad na pripravah za sodelovanje na državnem izboru za sestavo ekipe ETEC 2023, pridruži še več učencev petih in šestih razredov osnovnih šol iz Moravč in Brda.

Krašenje čelade

Občina Moravče

t: 01 72 47 140 / f: 01 72 31 035
 Ponedeljek: 8.00 - 10.30
 in 11.00 - 15.00
 Sreda: 8.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
 Petek: 8.00 - 10.30 in 11.00 - 13.00

Karitas

Tretji četrtek v mesecu: 17.45 - 18.45

Rdeči križ

g: 031 291 564
 Prvi ponedeljek v mesecu:
 17.00 - 19.00

Župnijski urad

t: 01 72 31 055
 Ponedeljek in petek: 9.00 - 10.00
 in 16.00 - 18.00

Pošta

t: 030 718 533
 Ponedeljek, sreda, petek:
 9.00 - 12.00 in 13.00 - 16.00
 Torek, četrtek: 9.00 - 11.00
 in 15.00 - 18.00
 Sobota: Zaprto

Policijska pisarna

Ponedeljek: 16.00 - 18.00
 Petek: 8.00 - 10.00
 Zadnje nedeljo v mesecu:
 8.00 - 10.00

Osnovna šola Jurija Vege

t: 01 72 31 003 in 01 72 31 210
www.osmoravce.si
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Vrtec

t: 01 72 31 227
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Podružnična osnovna šola Vrhpolje

t: 01 72 31 233
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Zavod za gozdove

Revir Moravče, Vegova 7
 g: 041 454 293

Gasilska zveza Moravče

t: 01 72 31 234
 24-urna dežurna služba
 na telefonu 112

Knjižnica Daneta Zajca

t: 01 72 31 359
 Ponedeljek: ZAPRTO
 Torek: 13.00 - 19.00
 Sreda: 7.00 - 9.00 in 11.00 - 14.00
 Četrtek: 13.00 - 19.00
 Petek: ZAPRTO
 Sobota: 9.00 - 12.00

Ambulanta splošne medicine

t: 01 72 31 008
 Ponedeljek in sreda: 12.30 - 19.30
 (sprejem do 18.00)
 Torek, četrtek, petek: 7.00 - 14.00

Amb. za otroke in mladino

t: 01 72 32 943
 Ponedeljek in sreda: 13.00 - 20.00
 Torek: 7.00 - 14.00 (ambulanta),
 10.30 - 14.00 (posvetovalnica)
 Četrtek: 7.00 - 14.00 (ambulanta)
 8.30 - 11.00 (sis. pregledi),
 Petek: 7.00 - 14.00 (ambulanta)
 8.00 - 11.00 (ambulanta)

Diagnostični laboratorij

Ponedeljek in sreda: 12.30 - 19.00
 Torek, četrtek in petek: 7.00 - 13.30
 Odvzem za biokemične preiskave:
 8.00 - 10.00

Zobna ambulanta

t: 01 72 31 150
 Ponedeljek in sreda: 6.45 - 13.15
 Torek in četrtek: 12.45 - 19.15
 Petek: 6.45 - 12.45

Zobna ambulanta za otroke in mladino

t: 01 72 32 750
 Ponedeljek in sreda: 7.00 - 14.00
 Torek in četrtek: 13.00 - 19.00
 Petek: 7.00 - 13.30

Patronažna služba

t: 01 72 32 944
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 8.00

Lekarna

t: 01 77 70 245
 Ponedeljek: 12.00 - 19.00
 Torek, četrtek, petek: 7.30 - 14.00
 Sreda: 13.00 - 19.00
 Prva sobota v mesecu: 8.00 - 12.00

Kmetijska svetovalna služba KGZS - Zavod LJ, Izpostava KSS Domžale

Šaranovičeva cesta 21a, Vir
 t: 01 724 18 45 ali 01 724 48 55
 Uradne ure: ponedeljek in sreda
 od 8. do 11. ure oz. po dogovoru

Slovenski okoljski javni sklad, mreža ENSVET

Brezplačno energetske svetovanje
gasper.stegnar@ensvet.si
 (po predhodnem dogovoru)

Dežurna številka za javljanje okvar na javnem vodovodnem in kanalizacijskem omrežju

01 729 54 30

Sklepanje avtomobilskih zavarovanj

 Urša Rems Brodar
  www.nissan-krulc.si
 ursa.rems@nissan-krulc.si
 031-362-397

Nudimo tudi

Cenitve kasko škod in karoserijska popravila
 vse znamke vozil / traktorjev / delovnih strojev

BREZPLAČNI PREVOZI ZA STAROSTNIKE V OBČINI MORAVČE - S SRCEM NA POTI

Občina Moravče je pristopila k vseslovenskemu humanitarnemu projektu za mobilnost starejših PROSTOFER in v letu 2021 za izvedbo zagotovila finančna sredstva ter vozilo, s katerim se izvajajo brezplačni prevozi starejših občanov.

Uporabnik prevoza mora imeti svojo zaščitno masko in si mora pred vstopom v avto in ob izstopu iz avta obvezno razkužiti roke.

Če bo zaradi poslabšanja epidemioloških razmer prišlo do sprememb pri izvajanju prevozov starejših, vas bomo o tem obveščali preko objav na občinski spletni strani www.moravce.si.

Komu je namenjen Prostofer?

Brezplačni prevozi so namenjeni vsem tistim starejšim, ki:

- ne vozijo sami,
- nimajo sorodnikov, ki bi imeli prosti čas takrat, ko potrebujejo prevoz,
- imajo nižje mesečne dohodke,
- imajo slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi.

Brezplačni prevozi starejšim omogočajo lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe (npr. v zdravstveni dom, bolnišnice), javnih ustanov (občine, upravne enote), trgovinskih centrov ipd.

Kaj je potrebno storiti, če se želite dogovoriti za brezplačni prevoz?

Uporabnik, ki potrebuje brezplačni prevoz, naredi naslednje:

1. Pokliče na brezplačno številko 080 10 10.
2. V komunikacijskem centru zabeležijo njegove podatke in lokacijo prevoza. Klicni center nato obvesti prostovoljnega voznika o prevozu in to sporoči uporabniku, za katerega se opravi prevoz.
3. Vozilo zagotovi OBČINA MORAVČE, poskrbljeno je tudi za zavarovanje tako voznika kot sopotnikov.
4. Klicni center je na voljo za rezervacije prevozov uporabnikov vsak delovnik med 8. in 18. uro, rezervacijo prevoza pa je potrebno najaviti vsaj tri dni pred izvedbo storitve.
5. Vozniki prostovoljci bodo prevoze opravljali od ponedeljka do petka med 8. in 16. uro, izjemoma pa se lahko dnevi in ure tudi prilagodijo potrebam.

KOKOŠI NESNICE

Slonokoščena

Zlata

Rjava

Zelenojajčna
grahasta

Temnojajčna
črna

lupina), slonokoščene (kremna lupina) in zlate (rjava lupina). Naše nesnice so zdrave, zaščitene proti osmim boleznim. *Brezplačno pripeljemo v Krtino in Moravče. Po dogovoru dostava na dom.*

Kmetija Šraj, Poljčane. Naročila: 031 751 675

TURISTIČNO OLEPŠEVALNO DRUŠTVO BRDO – LUKOVICA

*vabi v soboto, 22. 10. 2022
od 8. do 15. ure v Lukovico
na*

LUKOV SEJEM

Vabimo proizvajalce in pridelovalce, da svoje izdelke in pridelke ponudijo na sejmu v Lukovici.

Vabljeni!
Informacije: 041 873 979

Pogajanja v Evropskem parlamentu po več mesecih vendarle obrodila sadove

BESEDILO: LJUDMILA NOVAK, poslanka Evropskega parlamenta

Evropski parlament je na septembrskem plenarnem zasedanju v Strasbourgu vendarle podprl sporazumne amandmaje, povezane s proračunom Evropske unije za finančno leto 2023. Kot poročevalka politične skupine EPP mi je bila pri tem finančno in vsebinsko izjemno zapletenem dokumentu zaupana odgovorna vloga za vodenje proračunskih pogajanj s področja prometa in turizma, tako znotraj politične skupine EPP kot tudi v odnosu z drugimi političnimi skupinami v Evropskem parlamentu.

Ob podpori mojega kabineta v Bruslju smo vložili 11 proračunskih amandmajev, s katerimi je bila Evropski komisiji podana zahteva za povečanje določenih proračunskih postavk za leto 2023. Za slednje sem se še posebej zavzela v luči visoke inflacije, ki v Evropski uniji povzroča nestabilnost in grožnjo pred novo recesijo.

Med drugim je bil na področju turizma na mojo pobudo vložen proračunski amandma o oblikovanju posebne proračunske postavke za turizem s skupnim proračunom 300 milijonov evrov v sedanjem večletnem finančnem okviru. Amandma vključuje skoraj 43 milijonov evrov dodatne pomoči turizmu v času visoke inflacije, s čimer sem ob pogajanjih predvsem s predstavniki jedrnih držav EU imela v mislih pomembnost turističnega sektorja za Slovenijo.

Pri instrumentu za povezovanje Evrope (CEF) pa smo zahtevali 100 milijonov evrov več denarja za razogljičenje prometa, pri čemer smo ob visoki inflaciji upoštevali zlasti močno zvišanje cen gradnje in surovin na trgu, ki bremenijo nove prometne in infrastrukturne projekte. Sto milijonov evrov v skupnem okviru predstavlja 10-odstotno povišanje namenskih sredstev.

Vsi amandmaji, ki sem jih kot odgovorna v EPP bila primorana najprej uskladiti znotraj politične skupine EPP, zatem pa še s predstavniki drugih političnih skupin na odboru za promet in turizem, so bili potrjeni.

Končna razglasitev proračuna za leto 2023 je tako predvidena za mesec november v Strasbourgu. Do takrat bodo predvidoma potekala še pogajanja z Evropskim svetom. Od proračuna Evropske unije za leto 2023 pričakujem, da bo v teh težkih časih pripomogel h krepitvi odpornosti evropskega gospodarstva.

N.Si

V prejšnji številki je prišlo do napake pri objavi spodnje zahvale. Zato dopolnjeno zahvalo v celoti ponovno objavljamo ter se iskreno opravičujemo družini.

*Tam, kjer si ti, ni sonca in ne luči,
le tvoj nasmeh nam v srcih še živi.
Nihče ne ve, kako boli,
ko se zavemo, da te več ni.*

Zahvala

Svojo življenjsko pot je v 48. letu starosti sklenila naša draga žena, mama, hči, sestra in teta

Neva Jerman,

ROJENA JANEŽIČ IZ MORAVČ.

Iskreno se zahvaljujemo vsem za izraze sožalja, darove, cvetje in sveče. Hvala sodelavcem iz Termita, gasilcem in pogrebni službi za poslovilni obred, govorcem za ganljive besede ter pevkam za lepe pesmi. Posebno zahvalo namenjamo dr. Marjanu Dežmanu in medicinski sestri Saneli Bešič za njuno veliko pomoč pri zdravljenju naše Neve.

Vsi njeni

*Kogar imaš rad,
nikoli ne umre ...
Le daleč je.*

V spomin

28. oktobra bo minilo 1 leto, odkar nas je zapustila

Rafaela Cerar

(18. 10. 1930 – 28. 10. 2021).

Hvala vsem, ki ohranjate spomin nanjo, odkar nas je zapustila naša draga žena, mami, babi, tašča, sestra, teta in svakinja

Vsi njeni

*Čeprav tvoj glas se več ne sliši,
beseda tvoja v nas živi,
povsod te čutimo mi vsi ...
Med nami si!*

V spomin

23. oktobra 2022 bo minilo deset let, odkar nas je zapustila naša draga žena, mami, babi, tašča, sestra, teta in svakinja

Ivica Železnik.

Hvala vsem, ki z lepo mislijo postojite ob njenem grobu in jo ohranjate v spominu.

Vsi njeni

Spoštovani bralci Novic iz Moravske doline,

prosimo vas, da **besedila** zahval in v spomin pošiljate v elektronski obliki na naslov **moravske.novice@moravce.si**, če je to le mogoče. Ker vemo, da to vedno ni možno, nam tudi v prihodnje ne bo težko pretipkati na roke napisana besedila. Glede fotografije je najbolje, da jo prinesete ali pošljete po pošti na naslov Občina Moravče, Vegova 9, 1251 Moravče. Le tako lahko zagotovimo najboljšo kakovost objavljene fotografije.

Obenem vas prosimo, da vedno napišete:

- **svoje kontakte (e-naslov ali telefonsko številko),**
- **in seveda naslov, na katerega bomo fotografijo vrnili.**

Hvala za razumevanje. Uredništvo Novic iz Moravske doline

Nagradna križanka

OBDOBJE V RAZVOJU ČLOVEŠKE DRUŽBE, IZ KATEREGA NI PISANIH VIROV	VNETJE NOTRANJEGA UŠESA	LUKA V JORDANU	KAČJI GLAS	TONE TOMŠIČ	INDICIRANO ZNAMENJE	KUNEC Z MEHKO DLAKO	PIANIST BERTON-CELJ	NAŠ IGRALEC (ALI)	AVTOR: GREGA RIHTAR	POROK	RUDOLF FRANCL	ŽENSKA, KI VOZI MOTORNOKOLO	RDEČE MOŠKO POKRIVALO V OBLIKI PRISEKANEGA STOŽCA S COFOM	PREVARA, ZVLJAČA	PRIPRAVA ZA MERJENJE OBUČNOSTI KOŽE	NAŠ POKOJNI NOVINAR (JANEZ)
PREDELOVALEC PLASTIČNIH MAS									NIŽJA LESNATA RASTLINA				ČRTA			
NASELJE V OBČINI RIBNICA								PISEC AFORIZMOV NEMŠKI MATEMATIK (EMIL)								
ANTIČNO RAČUNALO, ABAKUS				NA DAN PLAČAN DELAVEC							ČRNILO					
				VSTAVITEV							IGRA S KARTAMI					
NIHAJ, GUG			DEL LJUBLJANE				ERATO-STENES TREBUH PREZVEKOVALCEV									
			JANEZ ALBREHT													
GESLO													NORDIJSKA BOŽANSTVA			
													JURE IVANUŠIČ			
OTTO ISLER			CHATEAU-BRIANDOV ROMAN ANG. PISEC (JOE)					KEMIJSKI ELEMENT (Y) CITROËNOV EL. AVTO						IVAN ČARGO		
														NAČELO, STALIŠČE		
SPODNJI DEL POSODE			NEKDANJI KOZAŠKI POVELJNIK LITURGIČNO OBLAČILO							MESTECE V ITALIJI KEMIJSKI ELEMENT (In)						INDIJSKI ŠAHIST (VIŠVANATAN)
STRUP (ZASTAR.)					SLOVANSKA BOGINJA RODOVITNOSTI	PETER MANKOČ GL. MESTO ST. BABI-LONJE			IKTUS				MESTNA BABICA PALESTIN. POLITIK (MAHMUD)			
									AZIJSKA HRUŠKA							
VITRAJ, VITRAŽ						REKA NA SEVERU TIROLSKE					IGRALKA BLACK HRVASKA NAFTNA DRUŽBA					
						SANJE										
REKA V ZAHODNI FRANCIJI				X				ADIABATNA KRIVULJA								
				IRIDIJ				IVAN CANKAR								
NAŠA IGRALKA												SLEPI MANEKEN KOBIČKA				
ANDREJ STARE			NAVADA, OBIČAJ									DRAGI KAMEN, RDEČI KALCEDON				

POMOČ: ARTIN-nemški matematik (Emil), INDIKAT-indicirano znamenje, NAŠI-azijska hruška, ORNAT-liturgično oblačilo, RAKITNICA-naselje v občini Ribnica

Geslo boste dobili v potemljenih poljih, ko pravilno rešite križanko. Geslo pošljite v zaprti ovojnici na naslov Občina Moravče, Vegova 9, 1251 Moravče s pripisom »Nagradna križanka« in v njej zapišite tudi svoj naslov. Ovojnico lahko tudi odložite v nabiralnik Občine Moravče (pred vhodom v prostore Občine Moravče). Med pravilnimi rešitvami bomo izžrebali nagrajenca oz. nagrajenko, ki bo prejel(a) nagrado **lastnika grada Tuštanj**.

Geslo križanke, objavljene v sedmi letošnji številki Novic iz Moravške doline, je bilo **ROŽE IZ KREP PAPIRJA**. Izžrebana pošiljateljica pravega gesla je gospod Ciril R. iz Moravč, ki bo od sponzorja križanke, **Društva Rokodelcev – Rokodelskega centra Moravče**, prejel darilo po izbiri. Gospod Ciril naj pokliče na telefon 041 366 506.

Montaža senčil, Veneta, Andrej Pergar s.p.

Drtija 6, 1251 Moravče

Zun. žaluzije 'Krpan' na elektro pogon

Rolo komarnik

Senčenje pergole

Tenda in zunanje 'Krpan' žaluzije

Plise zavese

Za naročilo ali več informacij pokličite na telefon **041 745 180** ali pišite na e-naslov **sencila.veneta@gmail.com**.
<https://www.facebook.com/sencilarele>

MIZARSTVO AVBELJ

IZDELAVA POHIŠTVA PO NAROČILU

www.mizarstvo-avbelj.si

info@mizarstvo-avbelj.si

Stegne 1, 1251 Moravče

GSM: 041 641 446

BORIS KOPITAR
SVETUJE

**PREVERITE SLUH IN
POSKRBITI ZANJ**

OBIŠČITE AUDIOBM
AUDIOBM.SI SLUŠNI CENTRI

Pri Jurku

GOSTILNA IN PICERIJA

**DOSTAVA
HRANE
NA DOM**

tel.: 01 723 28 83

gsm: 040 144 783

Trg Svobode 15, 1251 Moravče
<https://www.facebook.com/PicerijapriJurku>

BARVE LAKI PIRC

**NOVA
TRGOVINA
ZA DOM**

Sončna ulica 1a, Domžale - Vir

NASPROTI TRGOVINE HOFER

051 647 602

ODPRTO ŽE OD 6. URE

BARVE, AVTOLAKI, ČISTILA...

3M

TEKNOS

ALCEA C.A.R.F.I.T

- brezplačna kontrola vida
- korekcijska očala
- sončna očala
- športna očala
- kontaktne leče

OK
optika
KRHLIKAR

Očesna optika Krhlikar

Trg svobode 2, 1251 Moravče

T: 01 723 28 22, M: 040 709 232

optika.krhlikar.pe@gmail.com

www.optika-krhlikar.si

Renault care service
živeli avtomobili za vse življenje

Ugodnosti
za lastnike
Renault vozil
iz občine Moravče

25% popust na originalno motorno olje

10% popust na servis in ostale storitve*

Renault priporoča Castrol

avtohiša KRULC www.avtohiša-krulc.si
☎ 01 72-31-200

*Zgoraj navedeni popusti veljajo za vse lastnike vozil Renault, ki imajo stalno ali začasno prebivališče v občini Moravče. *popust ne velja na kľuče, kartice vžiga, drobni material ter ekološko takso. Popust ni časovno omejen in velja do preklica.

NISSAN

Povsem novi
Nissan Qashqai
Vrhunski crossover

Pridobite
personalizirano ponudbo

KRULC
ZE 30 LET POOLBLAŠČENI SERVISER
VOZIL NISSAN

KRULC d.o.o.
Cesta heroja Vasje 5, 1251 Moravče
Tel: (01) 72 31 200 www.nissan-krulc.si
prodaja@avtohiša-krulc.si

Kombinirana poraba goriva: 7,35–6,25 l/100 km. Emisije CO₂: 166–141 g/km. Emisijska stopnja Euro6D Full Emisije NOx: 0,0167–0,0237 g/km. Emisije trdnih delcev: 0,00008–0,00035 g/km. Št. delcev (x10⁹): 0,17–0,53. Ogjikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije iz prometa onesnažujejo zrak in tako pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Slike so simbolične. Pooblaščen uvoznik: Renault Nissan Slovenija, d. o. o., Dunajska 22, 1001 Ljubljana. Več na nissan.si

PEPLAST

Brizganje plastičnih mas - PVC ograje - Roletе - Žaluzije - Tende - Komarniki - Garažna vrata

ALU in PVC okna-vrata KRPAN ŽALUZIJE

PEPLAST d.o.o.
Sladova cesta 9a,
1251, Moravče, Slovenija
TEL: 01/7232-868
GSM: 041/753-617
info@peplast.si

www.peplast.si

Avtohiša Vesel
Martin Vesel s.p.

SERVIS
Češnjice 16b
1251 Moravče

t. 01 72 31 032
g. 041 687 336

- Priprava vozil za tehnični pregled
- Servisne storitve za vozila vseh znamk
- Brezplačno nadomestno vozilo
- Kleparska dela
- Delovni čas
pon - pet od 8h - 18h

www.avtohiša-vesel.si

TV - INTERNET

Slovenski in tuji TV programi z Limbarske gore in Krvavca - Kržišča. Brezžično do objekta!

ZANESLJIVO IN UGODNO!

- TV OD 16€, INTERNET od 13€, MOBILNI TELEFON od 5€/mesec
- Najboljši športni, filmski, otroški in dokumentarni programi s podnapisi
- INTERNET in IPTV signal tudi s kamniškega gradu, Krma, Ambroža, Velike Planine, Zgornje Javoršice, Kališča, Rožična, Zasavske Svete gore, Peč, Črničva, Slivne, Sv. Miklavža

☎ 040 997 007
www.zvezdatv.si www.gorosan.com **Zvezda TV**

ZANESLJIV SERVIS LCD TV

VRATA JERMAN
PRODAJA IN MONTAŽA

MARKO JERMAN s.p.
gsm.: 041 387 111
e-mail: mare.jerman@gmail.com
www.montaza-jerman.net

lipbled. **HOPPE** **GARANT**
Türen für Ihr Zuhause

izmere • svetovanje • prodaja • montaža • servis